Dr. J. Liasauskis

Kristaus Bažnyčia ir Jos santykiai su nekatalikais

KAUNAS „ŠVIESOS“ SPAUSTUVĖ — 1928

Dr. J. Liasauskis

Kristaus Bažnyčia

ir

Jos santykiai su nekatalikais

KAUNAS „ŠVIESOS" SPAUSTUVĖ 1928

I M P R I M A T U R.

Nr. 1910.

Kaunas, die 22 iunii 1928.

(L. S.)

C. Šaulys,
Vicar. Generalis,
Praelatus S. S.

I Dalis.

Kristaus Bažnyčia.

Kas tai yra Bažnyčia.

Pavadinimas kokio nors dalyko paprastai maždaug parodo, kas jis yra. Bet kas yra tai, ką mes vadiname Bažnyčia, šis žodis nieko mums nesako. Todėl mes turime aptarti ją kitais žodžiais.

Krikščionija visų pirma prasiplėtė Graikijoj, kaipo labiau civilizuotame ir kultūriškame krašte. Savo naują krikščioniškąją bendruomenę, kaip lygiai ir tuos namus, kur jie susirinkdavo krikščioniškoms tikybinėms pareigoms atlikti, graikai savo kalba pavadino **Ekklésia** — nuo žodžio **ekkléo** = pašaukiu, pavadinu. Ekklėsia reiškia pašauktas kur nors žmonių susirinkimas, ypač visuotinis liaudies susispietimas.

Visi šviesesnieji romėnai gerai mokėjo graikų kalbą, iš kurios jie pasisavino krikščioniškajai draugijai pavadinti žodį ekklėsia, kaip ir mišiose ar litanijose žodžius: Kyrie eleison, Christe eleison — Viešpatie, pasigailėk, Kristau, pasigailėk.

Mūsų kalboje **Bažnyčia** reiškia tai pat, ką graikų ir lotynų kalbose Ekklėsia, būtent, Kristaus vardu sušauktas be lyties, amžiaus, tautos ir kalbos skirtumo žmonių susirinkimas, arba draugija. Kaip graikai ir

romėnai susirinkimo vietą vadina irgi Ekklėsia, taip ir mes Bažnyčią vadiname ne tik krikščionių draugiją, bet ir vietą arba namus, kur ji susirenka.

Namų, į kuriuos susirenka krikščionių draugija, yra neapribotas skaičius — tiek, kiek jų reikia. Bet pati Kristaus įsteigtoji draugija viena tėra ir viena tegali būti. Nežiūrint to, kur Bažnyčios nariai susirenka, nežiūrint to, kad vienas kito niekad nėra matęs ir kitas kitam nepažįstamas, — visi priklauso prie tos pačios Kristaus įsteigtos Bažnyčios, visi lygiai laikosi vienų Jo leistų įstatymų.

Trys yra dabar vienos Kristaus Bažnyčios skyriai. Kol jos nariai šiame gyvenime turi stengtis nugalėti visas kliūtis bei pagundas ir kovoti su savo sielos priešais, jie sudaro kovojančią Bažnyčią. Mirusiųjų sielos — vienos kenčia laikinę bausmę uš savo nusikaltimus skaistykloje ir sudaro kenčiančią Bažnyčią. Kitos jau linksminasi danguje; jos sudaro besilinksminančią Bažnyčią.

Bet tie skyriai tėra laikiniai: po paskutiniojo teismo dienos nebebus nei kovojančios, nei kenčiančios Bažnyčios, o amžinai pasiliks tik viena besilinksminančioji danguje. **Jūsų nuliūdimas pavirs džiaugsmu** (Jon 16, 20).

Bažnyčios įkūrėjas.

Bažnyčia nėra pripuolamai įvykęs žmonių susirinkimas, nei jų susitarimu savo tarpe sudaryta ypatinga draugija. Kiekvienas jos narys, klausydamas Kristaus pašaukimo stoti į Jo įsteigtą draugiją, yra teisėtai į ją priimamas ir naudojasi visomis jos malonėmis. Bažnyčia su visomis savo priemonėmis žmo-

nėms pašventinti tik Dievo tegalėjo būti įsteigta, nes Jis vienas tegalėjo suteikti jai tą galią.

Kristus nupelnė mums prarastą šventumą; Jis tegalėjo įsteigti priemones tam šventumui grąžinti ir Jis tegalėjo palikti jas Bažnyčiai. Mes turime Jo paties pareiškimą. **Pastatysiu savo Bažnyčią**, ir nurodo, kokią galią jai suteikia: **Tau aš duosiu dangaus karalystės raktus; ką tu suriši žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką atriši žemėje, bus atrišta danguje** (Mat. 16, 18—19).

Matome, jog Kristus vadina savo Bažnyčią **Dangaus Karalyste**. Iš tiesų, yra tai tinkamiausis pavadinimas. Tačiau jau pirmieji krikščionys ėmė vartoti kitą vardą, gal būti, dėl politiškų sumetimų, kad neiššauktų žiauresnių persekiojimų ir įtarimų, esą organizuojama nauja pasaulinė karalystė, nusistačiusi prieš kitas jau esančias. Beje, Kristus Pilotui pasakė: **Mano karalystė ne iš šio pasaulio** (Jon. 18, 36). Mes, Kristaus Bažnyčios nariai, esame Dangaus Karalystės piliečiai; mūsų Karalius yra Viešpats Jėzus, kuris karaliauja ant mūsų, nors neregimu būdu. **Štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos** (Mat. 28, 20). Todėl Šventasis Tėvas Pius XI matė reikalą įsakyti ypatingą Kristaus Karaliaus šventę.

Bažnyčios reikalingumas.

Jei Kristus įkūrė savo Bažnyčią, tai ne be reikalo tai padarė. Kaip Kristaus įsikūnijimas buvo reikalingas mūsų Išganymui, taip lygiai reikalingas buvo ir Jo Bažnyčios įkūrimas, nes po Išganytojo žengimo į dangų ji veda toliau išganymo darbą ir ves iki pasaulio pabaigos. Bažnyčia yra Kristaus vietoje. Jai

Jis suteikė savo dieviškąją galią žmonėms išganyti reikalingą. **Kaip tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu** (Jon. 20, 21).

Tokią pat pasiuntinybę yra gavusi iš Dievo Sūnaus Bažnyčia, kokią Jis yra gavęs iš savo Amžinojo Tėvo. Todėl klausyti Bažnyčios reiškia paties Kristaus klausyti, neklausyti jos yra tai neklausyti Kristaus. **Kas jūsų klauso, tas manęs klauso; kas jus niekina, mane niekina** (Luk. 10, 16).

Bažnyčia yra įsteigta Kristaus mokslui skelbti visam pasauliui per visus amžius. **Eidami į visą pasaulį skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui** (Mork. 16, 15). Bažnyčia yra ne tik skelbėja, bet ir prižiūrėtoja Kristaus mokslo, kad jis būtų išlaikytas grynas ir nepagadintas.

Bažnyčiai Kristus paliko septynias įmones, sakramentais vadinamas, žmonėms pašvęsti. Priimdama kiekvieną savo narį, Bažnyčia pašvenčia jį, krikštydama Kristaus krikštu. **Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas.**

Jei kuris Dangaus Karalystės pilietis prarado savo šventumą, sunkiai nusidėdamas, Bažnyčia Kristaus duota jai galia pagrąžina jam prarastą Dievo malonę ir šventumą. **Kam nuodėmes atleisite, tam jos atleistos** (Jon. 20, 23). Kad Dangaus Karalystės pilietis nenusilptų kovoje su piktais savo palinkimais bei pagundomis ir nusilpęs nepasiduotų piktam palinkimui ir nepadarytų nuodėmės, Bažnyčia peni, paliktu jai Kristaus Kūnu. **Kas valgo mano Kūną, tas turi amžiną gyvenimą** (Jon. 6, 55).

Kristus davė galią Bažnyčiai aukoti Jį nekruvinu būdu, kaipo brangiausią dovaną Dievui, visų Dangaus Karalystės piliečių vardu. **Paėmęs duonos, Jis dėko-**

jo, laužė, davė jiems ir tarė: Tai yra mano Kūnas, kurs už jus duodamas; tai darykite mano atminimui. Taip pat paėmė ir taurę po vakarienės ir tarė: Ta taurė yra Naujoji Sandora mano Kraujuje, kurs bus už jus išlietas (Luk. 21, 19 - 20).

Bažnyčia turi daug panašumo į pačią Kristaus asmenį. Labai gražiai piešia tą panašumą Hurter savo dogmatinėje teologijoje. 1. Kristus prasidėjo iš skaisčiausios Panelės, kurią Šventoji Dvasia pridengė savo šešėliu. Bažnyčia gimė ir gimsta kasdieną savo nariuose iš skaistaus krikšto šaltinio. 2. Kristus dejavo prakartėje, bėgo į Egiptą, ilgą laiką nužemintai gyveno. Bažnyčia ilgai dejavo požemiuose, buvo uždrausta ir gyveno pažeminamose apystovose. 3. Kristus praėjo gera darydamas ir visus gydydamas. Bažnyčia perėjo tautas ir valstybes, gera joms darydama 4. Kristus įžengė į savo karaliją, daug iškentėjęs. Bažnyčia, kol tebėra šiame pasaulyj, yra kovojanti ir tik daug iškentėjusi teieis į amžiną garbę. 5. Kristus pastatytas puolimui ir atsikėlimui daugelio Izraelyje ir kaipo ženklas, kuriam bus prieštaraujama (Luk. 2, 34). Bažnyčiai prieštaraujama, ir ji persekiojama įvairiais būdais, užtraukiant ant savęs didesnę atsakomybę. 6. Kristus žibėjo dieviškomis dovanomis. Bažnyčia papuošta dangiškais pažymiais. 7. Kristuje yra dvi prigimtys, bet vienas asmuo. Bažnyčia yra viena, bet joje du elementai — dieviškas ir žmogiškas. 8. Negalima neigti Kristaus dievybės dėl Jo silpnybių, nuvargimo ir kentėjimo, neatskiriamų nuo žmogybės. Negalima abejoti Bažnyčios antgamtiniais ypatumais dėl žmogiškųjų silpnybių, nuo kurių nėra laisvi jos nariai, kol tebevaikščioja šioje ašarų pakalnėje, kol sielos jų tebėra apsunkintos kūnu. 9. Kristaus veikimas buvo dieviškai-žmogiškas. Baž-

nyčios veikimas susideda iš dvejopų pradmenų: paviršutiniai rodos grynai žmogiškas veiksmas, bet turi pašvenčiamąją galią, ypač tai apsireiškia sakramentuose.

Bažnyčios pažymiai.

Antrasis visuotinis Bažnyčios susirinkimas Konstantinopolyj 381 m. nurodė keturis jos pažymius, būtent, ji yra **viena, šventa, katalikiška ir apaštališka.** Minėtasis susirinkimas nesuteikė Bažnyčiai tų pažymių, tik pareiškė, jog jie yra pačioje Kristaus Bažnyčios esmėje.

Kristus pasakė: **Pastatysiu savo Bažnyčią** (Mat. 16, 18). Nesako pastatysiu savo bažnyčias: vieną italams, prancūzams, ispanams, lenkams, lietuviams ir t. t., antrą graikams, rusams, bulgarams, serbams, rumunams ir t. t., trečią vokiečiams, ketvirtą anglams, penktą šveicarams vokiečiams, šeštą šveicarams prancūzams ir t. t., — bet sako pastatysiu Bažnyčią, vadinas, visam pasauliui, prie kurios visi turi priklausyti be tautų ir kalbų skirtumo.

Kristaus Bažnyčioje vienybė turi būti išlaikyta visuose Jo įstatymuose. Vienybė tikėjime: nė vienas narys negali tikėti kitaip, negu visa Bažnyčia tiki. Nė vienas negali įgyti Dievo malonės kitomis priemonėmis, tik priimdamas sakramentus, kurių yra septyni— nei daugiau, nei mažiau. Visi nariai be jokios išimties dalyvauja kiekvienoje Kristaus aukoje, arba mišiose. Visi nariai be jokios išimties klauso vieno vyriausio savo ganytojo, Šv. Petro įpėdinio, Šventojo Tėvo.

Kaip Kristus tėra vienas, taip viena tegali būti Jo Bažnyčia. Iš tiesų, kaip Jis būtų galėjęs įsteigti daugiau negu vieną Bažnyčią? Jeigu jų būtų nors dvi, tai katra Kristaus vietoje vestų žmonių išganymą? Negi pasakysi, kad abidvi tai darytų.

Daug yra krikščioniškųjų bendrovių, kurios save vadina Kristaus bažnyčiomis. Bet kitas dalykas yra save vadinti, o kitas būti Kristaus Bažnyčia. Kitas dalykas yra pavadinti save išmintingu, o kits—toks būti. Kiekvienam lengva yra pasivadinti karaliumi, bet ne kiekvienas yra ir ne kiekvienas gali būti karalius. Iš visų, kurios save vadina Kristaus Bažnyčia, tik viena tėra ir viena tegali tokia būti. Visos kitos neturi jokios teisės vadintis Kristaus Bažnyčia, nes ne Jo yra įsteigtos.

Graikų bažnyčia, kokia ji dabar yra, prasidėjo nuo Konstantinopolio patrijarko Mykolo Cerulario vienuoliktame amžiuje. Paskui ją sekė rusų, bulgarų, serbų, rumunų ir kitos rytų bažnyčios. Liuteronų, Kalvinų, Anglikonų bažnyčios atsirado tik šešioliktame amžiuje. Visos jos atsiskyrė nuo visuotinės — Katalikiškos Bažnyčios.

Ar ta Bažnyčia, nuo kurios jos atsiskyrė, buvo Kristaus įkurta, ar ne? Jei ji buvo Kristaus įsteigta, tai jos atsiskyrė nuo Jo Bažnyčios ir nebeturi jokios teisės vadintis Kristaus Bažnyčia. Jei ta Bažnyčia, nuo kurios anos bažnyčios atsiskyrė, nebuvo Kristaus Bažnyčia, tai ir jos, kada sudarė su ja vieną Bažnyčią, nebuvo Kristaus bažnyčios. Negi pasakysi, kad Kristaus Bažnyčia buvo ir nebuvo.

Aišku, kad Cerularius įkūrė ne Kristaus, bet savo naują bažnyčią graikams. Liuteris įkūrė ne Kri-

staus, bet savo naują bažnyčią vokiečiams, kurie panorėjo prie jos prisidėti. Karalius Enrikas įkūrė ne Kristaus, bet savo naują bažnyčią anglams, kuriems patiko išsivaduoti iš po Šventojo Tėvo valdžios. Kalvinas, Zvinglius ir kiti įkūrė ne Kristaus, bet savo naujas bažnyčias tiems, kurie nebenorėjo eiti Kirstaus nurodytais keliais, bet geidė elgtis, kaip jiems patinka, protestuodami prieš Bažnyčios mokslą. Tevadina jie save protestuojančių arba protestantų bažnyčia, bet iš kur jiems ta pretensija vadintis Kristaus Bažnyčia, prie kurios jie nebeturi jokios teisės ir prieš kurią protestuoja?

Sutikus su jų tvirtinimu, esą, Kristus įsteigęs jų bažnyčias, turėtume daug — viena kitai priešingų bažnyčių. Bet tai būtų nesąmonė.

Liuteronas gal pasakys: ne visas Kristus įsteigė bažnyčias, tik jų vieną. Bet taip gali pasakyti kalvinietis, anglikonas, graikas ir kiti, kad tik jų vieną Kristus teįsteigė bažnyčią. Kokią turi teisę kiekvienas jų tvirtinti, kad tik jų vieną bažnyčią Kristus įsteigė? Juk ir Liuteris ir Kalvinas ir jo karališkoji didybė Enrikas ir Cerularius — visi bažnyčios įsteigimo atžvilgiu lygūs: nė vienas jų neišrodys Dievo duoto jiems įgaliojimo steigti bažnyčią ir dar ne bet kokią, tik paties Kristaus.

Pagaliau, jei graikams turėtų būti atskira bažnyčia, tai dėl ko ne visi graikai prie jos priklauso? dėl ko kiti graikai palieka katalikai? Jei vokiečiams būtų reikalinga atskira Liuterio įsteigta bažnyčia, dėlko Šveicarijos vokiečiams buvo reikalinga ne jo, bet Zvingliaus bažnyčia? dėl ko trečdalis visos Vokietijos palieka katalikai? ir dėl ko Austrijos vokiečiams ne-

buvo reikalinga Liuterio bažnyčia? Jei Anglijai būtų reikalinga Enriko VIII įsteigtoji bažnyčia, dėl ko daug anglų ir visa Irlandija palieka katalikai? Į panašius klausimus turėtų atsakyti ir visos kitos bažnyčios, vadinančios save krikščioniškomis.

Pasakysi, Kristus įsteigė visam pasauliui savo Bažnyčią, tačiau ne visi prie jos priklauso ir palieka stabmeldžiai. Bet jie netiki į Kristų ir delto nepriklauso prie Jo Bažnyčios. Jie yra nors tuo atžvilgiu nuosakūs, kad nevadina savo tikybinių draugijų Kristaus Bažnyčia. Gi tikėti į Kristų ir nepriklausyti prie Jo Bažnyčios, o savo prasimanytą vadinti Kristaus Baźnyčia yra didelė nesąmonė.

Deja, ir katalikų tarpe yra tokių, kurių tikėjimas jau apmiręs, bet kurie dar nėra prie netikėlių visai prisiglaudę; jie, ypač turėdami kokį nors laikinį reikalą, sako: Visos tikybos ir visos bažnyčios geros, nes vienas yra Dievas, ir visi garbina tą patį Dievą. Štai kokia neprotinga logika! Jei vienas Dievas, tai vienas tegali būti ir tikėjimas; jei vienas Kristus, tai viena tegali būti Jo Bažnyčia. Nesikėsink būti išmintingesnis tikėjimo dalykuose už šv. Paulių, kuris sako: **Vienas Viešpats, vienas tikėjimas** (Ef. 4. 5).

Prie tos vienos Kristaus Bažnyčios visi turime priklausyti. **Viena tikinčiųjų visuotinė Bažnyčia**, sako ketvirtasis visuotinis susirinkimas Laterane, **už kurios nė vienas jokiu būdu negali būti išganytas.** Kristus įsteigė savo Bažnyčią žmonėms išganyti, todėl nė vienas negali būti išganytas, nepriklausydamas prie jos—jei ne kūno, tai nors sielos. Prie Bažnyčios sielos priklauso tas, kas yra pasiryžęs daryti visa, ką tik Dievas įsakė; taigi, yra pasiryžęs ir priklausyti prie Kristaus Bažny-

čios, kurios be savo kaltės neturėjo progos ir negalėjo pažinti.

Bažnyčia yra šventa, nes Kristus pasakė: pastatysiu **savo** Bažnyčią. Jo Bažnyčia turi būti šventa, nes Jis yra pati šventybė ir visa, ką Jis darė, yra šventa. Bažnyčios tikslas—žmonių pašventinimas — yra šventas. Kristaus Bažnyčioje yra galybės šventųjų—kankinių, išpažinėjų ir panų. Nors joje yra tuo tarpu nusidėjėlių, Bažnyčia turi priemonių padaryti šventiems ir tiems nusidėjėliams, turi galios atgaivinti ir dvasiškai numirusiems savo nariams. **Už juos aš pašvenčiu pats save, kad ir jie būtų pašventinti tiesoje** (Jon. 17, 19). Kas dieną kalbame: **Tikiu šventą Bažnyčią visur esančią, šventųjų draugavimą.**

Bažnyčia yra visuotinė, arba vartojant graikišką žodį, katalikiška. **Eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui** (Mork. 16, 15). Kristaus Bažnyčia yra skiriama visam pasauliui — visiems žmonėms, ne vienam kuriam kraštui. Bažnyčia, apibrėžta tos ar kitos valstybės ribomis, nėra pasaulinė, visuotinė arba katalikiška, dėl to ne Kristaus Bažnyčia.

Bažnyčia yra apaštališka. Kristus vieną savo apaštalų — Simoną pavadino uola ir pasakė jam: **Ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią** (Mat. 16, 18). Bažnyčia ant apaštalo pastatyta; apaštalams Kristus pavedė išplatinti ją visame pasaulyj. Apaštalai išplatino Kristaus Bažnyčią ir įstatė savo įpėdinius. Apaštalų įpėdiniai ir dabar ją valdo. Šventasis Tėvas, Romos Vyskupas, įrodo, kad jo įpėdinystė be pertrūkio siekia Šv. Petro. Visi kiti Katalikų Vyskupai yra kitų apaštalų įpėdiniai, nors jie negali įrodyti, kuris kurio apaštalo yra įpėdinis, bet kiekvienas jų įrodo, jog jis yra

Šventojo Tėvo—Šv. Petro įpėdinio paskirtas būti Vyskupu ir ganyti pavestą jam vyskupiją.

Be minėtų keturių pažymių, kurie visada minimi yra mišių laiku, kada giedamas ar skaitomas tikėjimo išpažinimas—Credo: **Unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam, — vieną, šventą, katalikišką ir apaštališką Bažnyčią**—turime pažymėti dar du Bažnyčios savumus: jos patvarumą ir neklaidingumą.

Bažnyčia yra įsteigta toliau vesti žmonių išganymo darbą Kristaus vietoje; todėl ji išbus iki pasaulio galo; kol jame bus žmonių, tol Bažnyčia jiems bus reikalinga. Tai žinome iš Kristaus pareiškimo. **Štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigai** (Mat. 28, 20). Taigi Cerularius, Liuteris, Kalvinas, Enrikas VIII ir kiti naujų bažnyčių steigėjai turėtų pirma įrodyti, kad šie Kristaus žodžiai ir anie **Pragaro vartai jos nenugalės** (Mat. 16, 18) neišsipildė, kad pragaro vartai nugalėjo Kristaus Bažnyčią, kad Jis nebuvo su savo Bažnyčia visomis dienomis. Rytų bažnyčios turėtų įrodyti, kad Kristaus Bažnyčios jau nebebuvo vienuoliktame amžiuje; protestantai turėtų įrodyti, kad Kristaus Bažnyčia buvo nugalėta pragaro vartų šešioliktame amžiuje ir reikėjo steigti naujas bažnyčias, kokias kas sau sumanė.

Iš tikrųjų, reikia stebėtis, dėl ko ne tik neapsišvietusi, sufanatizuota ir prietaruose išauklėta liaudis atsiskyrusiose bažnyčiose, bet ir mokyti žmonės, ypač pastoriai, kurie mokėsi tikybinių dalykų ir kitiems juos aiškina, negali ar nenori suprasti aiškiausio dalyko, kad Kristus vieną teįsteigė Bažnyčią, kad ji negalėjo išnykti, kad jų bažnyčios ne Kristaus, bet norėjusių išsiveržti iš po Bažnyčios valdžios žmonių

įkurtos; kad jie priklauso ne prie Bažnyčios, tik prie bendrovės, pakėlusios maištą prieš tikrąją Kristaus Bažnyčią. Sunku suprasti taip didelį žmogaus proto apjakimą. Čia greičiau valia yra kalta: nesupranta dėl to, kad nenori suprasti.

Vienas pastorius lankėsi Rygoje, kada ir aš ten lankiaus. Pasisveikinęs su manim gatvėje, pasisakė, kas esąs ir kad savo atostogų laiką kas metai panaudojąs važinėdamos po svetimus kraštus ir tyrinėdamas įvairias tikybas. Ypač pasišventęs aiškinti žydams jų apjakimą ir nesupratimą Senojo Įstatymo, kur aiškiai aprašytas Kristus, kaipo pasaulio Atpirkėjas Man atsisakius priimti jo pasiūlymą eiti į alinę išgerti po stiklinę alaus, tęsėme kalbą gatvėje. Aš su juo sutikau kai dėl žydų apjakimo; bet man pasirodė labai keista, dėl ko jis taip uoliai rūpinasi žydų išklydimu, nekreipdamas dėmesio į savo klaidas, ir panorėjau žinoti, kaip jis supranta Kristaus žodžius: **Tu uola, ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią ir pragaro vartai jos nenugalės** (Mat. 16, 18). Pastorius ėmė aiškinti protestantiškai. Parodžius visų jo aiškinimų klaidingumą, jis paklausė, ar mes pripažįstame, kad esame atpirkti Kristaus malone. Man atsakius, kad pripažįstame, mano draugas ištiesė man ranką, sakydamas. „Na, tame mūsų vienybė".

Ir atsiskyrusiose bažnyčiose paliko šis tas iš Kristaus mokslo. Bet to negana. Ne tik tas baudžiamas yra, kuris nusikalsta prieš visus įstatymus, bet ir tas, kuris laužo jų nors vieną. Mes turime priimti visą Kristaus mokslą, nieko neatmesdami, nes Jis pasakė: **Iš tikrųjų aš sakau jums, kolei dangus ir žemė nepraeis, nei viena jota ir nei vienas bruoželis neišnyks iš įstaty-**

mo, iki visa įvyks (Mat. 5, 18). Labai patogu būtų, kad galima būtų pasirinkti, kas patinka, o atmesti kas nepatinka: visi pasirinktų dangų, o atmestų pragarą.

Bažnyčia yra neklaidinga. Kristus negalėjo įsteigti savo vietoj klaidingos Bažnyčios, nes, jei ji klaidinga, kaip galėtų vesti žmones tiesos keliu? Kristus yra **kelias, tiesa ir gyvenimas** (Jon. 14, 16). Bažnyčia Jo vietoj pastatyta turi būti kelias ir tiesa. Kristus pasakė: **Štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigai** (Mat. 28, 20). Jei Jis yra su savo Bažnyčia, kaip ši galėtų apsirikt? Kristus paliko Bažnyčią savo vietoje kaipo mūsų mokytoją ir ganytoją, todėl mes tvirtai tikime, remdamies Jo paties žodžiais, jog Jo Bažnyčia negali mūs mokyti klaidos. Jei kokios tiesos tikėjimo ar doros dalykuose vienodai moko visa Katalikų Bažnyčią—visi vyskupai, tuokart yra aiškus įrodymas, jog jų mokslas yra neklaidingas ir mes turime jį priimti be jokios abejonės, kaipo paties Kristaus mokslą, nes Jis neleis, kad visa Jo Bažnyčia apsiriktų ir pavestų žmones klaidingu keliu į prapultį. Kristus nebūtų galėjęs pasakyti: **Jei jis nepaklausytų Bažnyčios, tebūna jis tau kaipo pagonis ir muitininkas** (Mat. 18. 17), jei Bažnyčia galėtų klaidingai mokyti. Juk tuokart būtų žmogus taip aštriai baudžiamas tik dėl to, kad jis neklausytų klaidingo mokslo ir nenorėtų eiti klaidingu keliu. Jei Bažnyčia klystų, kaip Kristus būtų galėjęs pasakyti: **Kas jūsų klauso, tas manęs klauso; kas jus niekina, mane niekina** (Luk. 10, 16). Jei mes turime klausyti Bažnyčios, kaip Kristaus, tai dėlto, kad ji lygiai kaip ir Jis yra neklaidinga.

Ne kiekvienas Bažnyčios narys yra neklaidingas, nors jis būtų ir vyskupas. Tik vienas vyriausiasis

vyskupas — Šventasis Tėvas yra neklaidingas savo sprendimuose tikėjimo ir doros dalykuose, liečiančiuose visą Bažnyčią.

Romos Papos neklaidingumas.

Viešpats Jėzus paskelbė pasauliui savo dieviškąjį neklaidingą mokslą, kurį mes priimame su didžiausiu pasitikėjimu be jokios abejonės.

Tačiau negana buvo paskelbti išganomą mokslą: reikėjo užtikrinti jo neklaidingumą visiems amžiams, nes jis visada žmonėms reikalingas iki pasaulio galo. Kristus, žengdamas į dangų savo žmogystėje, paliko šv. Bažnyčią, kuri platintų Jo mokslą visame pasaulyj. Pirmuosius savo mokslo platintojus Jis pats parinko. Jų buvo dvylika, kurie vadinosi apaštalais. Visi apaštalai Sekminių dieną buvo apšviesti Šv. Dvasios, kad galėtų neklaidingai suprasti ir skelbti Kristaus mokslą.

Apaštalai buvo mirtingi žmonės. Kas beskelbs neklaidingai Kristaus mokslą jiems išmirus? Mes esame Kristaus aprūpinti šiuo atžvilgiu iki paskutinio teismo dienos. Jis išrinko vieną iš dvylikos apaštalų Simoną, pavadindamas jį Uola, arba Petru: **Tu Petras ir ant tos Uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią ir pragaro vartai jos nenugalės** (Mat. 16. 18).

Štai kuo remiasi visa Katalikų Bažnyčia—Petru, ir taip stipriai remiasi juo, kad jokia pragaro galybė negali jos nugalėti.

Šv. Petras atskiriamas nuo kitų apaštalų ne dėl to, kad jis būtų pats gavęs didesnę neklaidingumo

dovaną, bet, kad ir jo įpėdiniai būtų padaryti neklaidingi. Simonas nebūtų tikra uola, ant kurios Bažnyčia taip tvirtai stovėtų, kad joki galybė jos nenugalės, jei jis pats tebūtų gavęs tą dovaną. Būtų praėję tik kelios dešimtys metų, o tos uolos būtų nebelikę ir Bažnyčiai nebebūtų po savęs tvirto pagrindo. Dabar Bažnyčia stovi ant tos pačios uolos šv. Petro įpėdinio—Romos Vyskupo arba Papos.

Nors visus apaštalus Kristus siuntė į visą pasaulį skelbti Jo mokslo, tačiau Petrui duoda ypatingą įsakymą: **Ganyk mano avinėlius... ganyk mano avis**. Čia vėl Kristus nurodo, jog šv. Petras yra vyriausiasis ganytojas, tikras Jo vietininkas, kurio ganytojavimas nepasibaigs iki amžių galo.

Kaipo už tokį savo vietininką Jis ypač meldžiasi ir įsako jam sustiprinti kitus brolius: **Aš prašiau už tave, kad tu nenustotumei tikėjimo; bet tu kada nors grįžęs sustiprink savo brolius** (Luk. 22, 31—32).

Remdamasis pasakytais Kristaus žodžiais, Visuotinis Bažnyčios susirinkimas Vatikane nutarė, jog Romos Papa, kaipo šv. Petro įpėdinis niekada neapsirinka, kada jis skelbia visai Bažnyčiai būtinai priimtiną tiesą tikėjimo ir doros dalykuose.

Taigi Papos neapsirikimas yra Kristaus užtikrintas, kada jis kalba kaipo Jo vietininkas, šv. Petro įpėdinis—visos Bažnyčios galva ir mokytojas. Jei Papa kalba kaipo mokslininkas, jis gali apsirikti tikėjimo ir doros dalykuose. O kad jis gali apsirikti pasaulinio mokslo klausimuose, tai savaime aišku. Nes Kristaus pažadėjimai yra duoti šv. Petrui ir kiekvienam jo įpėdiniui kaip Bažnyčios galvai, ne kaip mokslo vyrui.

Tas neklaidingumas šv. Petro įpėdiniams yra duotas ne dėl jų šventumo, bet dėl jų užimamos vietos, kaipo Bažnyčios galvos bei Vyriausiojo mokytojo—ir ne jų tik pačių, bet visos Bažnyčios naudai. Nors ne visi jie buvo šventi, tačiau visi buvo lygiai neklaidingi aukščiau nurodyta prasme. Jei teisėtai išrinktas Papa būtų ir didelis nusidėjėlis, įsakydamas Bažnyčiai būtinai priimtiną tiesą tikėjimo ir doros dalykuose, būtų lygiai neklaidingas, kaip ir šv. Petras.

Jei ne iš atžvilgio į papų šventumą Kristus suteikė jiems neklaidingumą, tai aišku, jog ir ne iš atžvilgio į jų mokslą ir gabumą: menkiau mokytas ar mažiau gabus papa yra lygiai neklaidingas, kaip ir mokyčiausi bei gabiausi.

Viešpats Jėzus gerai mus aprūpino, suteikdamas šv. Petro įpėdiniams neklaidingumą. Mes dabar užtikrinti, jog nepaklysime, jei būsime geri ir paklusnūs šv. Tėvo vaikai. Mylėkime jį kaipo paties Dievo siųstą mums tėvą ir savo maldomis stenkimės palengvinti jam tą naštą, kurią jis pasiėmė, sutikdamas buti mūsų vadovu į dangų.

Ar visi Bažnyčios nariai lygūs.

Kiekvienas Bažnyčios narys turi lygią teisę prie paliktos jai Kristaus malonės, sielai pašvęsti ir amžinam gyvenimui gauti reikalingos. Šiuo atžvilgiu visi nariai yra lygūs. Bet ne visi yra lygūs Bažnyčios valdymo atžvilgiu: vieni valdo, kiti yra valdomi; vieni moko, kiti—mokomi. Pats Kristus parinko apaštalus, juos mokė ir paliko savo vietoj kitų mokytojais,

pavesdamas jiems valdyti Bažnyčią. Apaštalai, vykdydami Kristaus įsakymą, mokė kitus; iš tų išmokytų tinkamiausius parinko savo vieton. Parinktieji toliau tęsė apaštalavimą, mokydami kitus ir juos valdydami. Tinkamesnieji vėl buvo išrenkami vesti jų darbą. Ir taip Bažnyčioje buvo, yra ir bus iki pasaulio galo mokytojai ir valdytojai, mokiniai ir pavaldiniai.

Ne kas tik panorės, gali būti mokytoju Bažnyčioje, bet tik tas, kas jos vyresnybės yra teisėtai tam paskirtas. **Taip Dievas įstatė Bažnyčioje vienus kaipo apaštalus, kitus kaipo pranašus, trečius kaipo mokytojus... Argi yra visi apaštalai? ar visi pranašai? (1 Kor. 12. 28).**

Mokytojų ir valdytojų pareiga yra su meile ir didžiu troškimu savo pavaldiniams dvasiško gero ir amžinos laimės vesti juos išganymo keliu. Paprastų Bažnyčios narių pareiga yra klausyti savo dvasiškųjų mokytojų ir valdovų, mylėti juos kaipo savo didžiausius geradarius, kurie rūpinasi jų amžina laime ir tam pašvenčia visą savo gyvenimą, išsižadėdami savo šeimynos, kad galėtų visą širdį ir visas jėgas atiduoti pavestai dvasiškai šeimynai — Kristaus mylimoms ir jo švenčiausiu Krauju atpirktoms avelėms.

Bažnyčios narių santykiai savo tarpe.

Šv. Paulius sako: **Davė jį (Kristų) Galvą visai Bažnyčiai, kuri yra jo Kūnas** (Ef. 1,22—23). Kristus yra Bažnyčios galva. Bažnyčia — visi Katalikai Jo Kūnas; kiekvienas atskiras katalikas yra mistiškojo Kristaus Kūno narys. Tas pats apaštalas rašo: **Jūs esate Kristaus Kūnas ir nariai vienas prie kito** (1 Kor. 12, 27).

Nėra tai tušti Šventojo Rašto žodžiai, bet pilni gilios reikšmės. Jei mes, Kristaus Bažnyčios nariai, esame Jo Kūno nariai, tai mūsų tarpe turi būti didžiausia taika ir meilė. Žmogaus kūnas gerai gyvuoja, jei jame visi nariai gyvena taikiai ir vienas kitą palaiko. Negera yra visam kūnui, jei kuris narys kenkia kitiems nariams. Toks narys nupiaunamas ir metamas šalin. Jei kuris katalikas—Kristaus mistiškojo Kūno narys negyvena taikoje ir meilėje su kitais nariais, turėtų būti atskirtas nuo jų.

Priimdama į savo draugiją, Bažnyčia primena kiekvienam nariui prie krikšto didžiausią jo pareigą mylėti Dievą visa širdimi, o artimą kaipo save. Iš tiesų, Kristaus visas mokslas remiasi Dievo ir artimo meile. Niekas negali mylėti Dievo, nemylėdamas artimo. **Jei kas sakytų: Aš myliu Dievą. Ir nekęstų savo brolio, tas melagis. Tą įsakymą mes turime iš Dievo, kad kas myli Dievą, mylėtų ir savo brolį** (1 Jon. 4, 20—21).

Kristus mylėjo visus žmones ir iš tos meilės už visus mirė. Tačiau ne visi naudojasi Jo atpirkimu, ne visi yra dėkingi Jam už taip didelę meilę. Labai skaudus yra Jėzaus Širdžiai tas nedėkingumas. Todėl Jėzus ypač myli tuos, kurie naudojasi Jo atpirkimu, kurie paklausė Jo balso ir įstojo į Jo Dangaus Karalystę. Tie Jo išrinktieji yra Jam ypatingai brangūs. Didžiausis Jo troškimas yra surišti visus tikinčius kuo tampriausiu ir glaudžiausiu meilės ryšiu. Ta krikščionių vienybė turi būti panaši į dieviškųjų asmenų vienybę. Tos vienybės maldavimas išreikštas yra karščiausioje Kristaus maldoje į dangiškąjį Tėvą, **Kad visi būtų viena, kaip Tu, Tėve, esi manyje ir aš Tavyje, kad ir jie būtų mumyse viena... Garbę, kurią man davei, aš daviau jiems, kad jie būtų, kaip ir mes esame viena** (Jon. 17, 21—22).

Tai, ko Kristus meldė įvyko: Pirmieji krikščionys buvo tikri jo sekėjai ir gyveno didžiausioje meilėje savo tarpe: šelpė vieni kitus visuose reikaluose, atidavė savo turtus apaštalams, kad dalytų lygiai sulig kiekvieno reikalu, nes jų tarpe turėjo būti lygybė. Jie stiprino vienas kitą persekiojimo laiku. Jų tarpe nebuvo nei žydo nei graiko, kaip šv. Paulius sako: visi krikščionys, visi Kristaus mokiniai, visi broliai savo tarpe. Vienos tautos krikščionys siuntinėjo pašalpą kitos tautos ir kitos kalbos savo broliams Kristuje, kur tik buvo reikalas. Tos dieviškos dvasios viešpatavimas žmonių tarpe nepatiko piktajai dvasiai. Ji ėmė skleisti savo pragarišką neapykantą net krikščionių tarpe, įkalbinėdama: Koks jis tau brolis, juk jis kitos tautos žmogus? Kas iš to, kad jis meldžiasi į tą patį Dievą, bet jis meldžiasi ne tavo ir ne tavo tėvų, tik svetima kalba. Daug buvo tokių, kur paklausė piktosios dvasios patarimų: išsižadėjo krikščioniškos meilės ir vienybės savo tarpe, ėmė net neapkęsti vienas kito. Ta neapykanta kartais pasireiškia tokiu barbarišku būdu, jog net baisu. Kristaus mistiškojo kūno nariai, kuriems Jis taip karštai prašė Dangiškojo Tėvo meilės ir vienybės, muša vienas kitą Dievo namuose pamaldų laiku, kad net kraujas liejasi. Mūsų gyvenimas turėtų būti šviesybė tiems, kurie dar nėra krikščionys. Tos šviesybės vietoj biauriausis papiktinimas, duodamas krikščionims ir nekrikščionims.

Geri katalikai nedaro skirtumo tarp kitos tautos ar kitos kalbos katalikų: visus katalikus laiko savais žmonėmis. Vienoje katalikų šeimoje Londone šios knygelės rašytojas pavadino save svetimšaliu. Šeimininkė tuoj padarė jam pastabą: „Atsiprašau, mūsų

katalikų tarpe nėra jokių svetimšalių: mes visi esame savi žmonės".

Tai buvo tikrai katalikiškai pasakyta. Duok, Dieve, kad ir mūsų kraštas taip suprastų katalikybę, kaip ją supranta anglų katalikai.

Atskirų tautų išsivystymas žmonijos istorijoj yra naturalus, bet nenaturalus, nedoras ir pasmerktinas yra jų viena kitos neapykanta ir persekiojimas.

Neapykantos dvasia nepatenkinta tuo, kad sukurstė tautose neapykantą viena kitos ir panaikino taiką, atrado būdą tos pačios tautos žmones taip suerzinti vienus prieš kitus, kad jie lyg šunes riejasi ir kaip gaidžiai pešasi. Liūdnas to pavyzdys yra mūsų partijos, kurios įmanytų kita kitą nuskandinti šaukšte vandens. Šmeižtas jų nelaikomas nedoru dalyku. Jie tik stengiasi taip žmogų apšmeižti, kad niekas nesuprastų, jog meluojama, ir kad visuomenė būtų apgauta priešo nenaudai. Neapkęsti priešingos partijos žmonių jie laiko doru, net kilniu dalyku, o kuris tos neapykantos nepareiškia, tą jie laiko nieko vertu, visiškai atsilikusiu—ne visuomenės veikėju...

Tas ir kitas partijų ydas galima nurodyti be pavojaus įžeisti kurią nors, nes jos visos savo nedorus pažymius randa tik priešuose.

II Dalis.

Santykiai su nekatalikais.

Santykiai su bedieviais.

Ne tik visame pasaulyj, bet ir mūsų krašte yra įvairių nekatalikų rūšių, su kuriais mes noromis nenoromis turime palaikyti šiokius ar tokius santykius.

Visų pirma, mūsų tarpe yra pakrikštytų bedievių — pakrikštytų ne bet kur, tik Katalikų Bažnyčioje; vadinas, jie buvo tikri Katalikų Bažnyčios nariai, bet savo laisva valia laiko save atsiskyrusiais nuo jos, neįstodami į jokią kitą tikybinę draugiją. Ne čia vieta įrodinėti jų paklidimą: mums rūpi tik nurodyti mūsų santykius su jais.

Įvairių spalvų yra tie nuo Bažnyčios atsimetėliai bedieviai, bet visi laiko save atsivadavusiais iš Bažnyčios valdžios ir nevaržomais jokiais jos įstatymais. Nors iš tikrųjų, kaipo pakrikštyti, jie yra jais varžomi, nes maištininkas nėra laisvas nuo įstatymų vykdymo tuo pat, kad jis pakėlė maištą prieš savo teisėtą valdžią. Kai kurie ateina kartais ir į bažnyčią, bet ne melstis, ne sakramentais sustiprinti savo sielą, ne mišias išklausyti, ne Viešpatį Jėzų Švenčiausiame Sakramente pagarbinti,—tik taip sau progai atsitikus pagerbti kokį įžymų numirėlį, pareikšti savo patenki-

nimą dėl kokio nors nepaprasto įvykio eina kartu su tikinčiais katalikais į Dievo namus, kaip į kokį paprastą mitingą.

Toki yra žmogaus prigimtis, kad jis džiaugiasi į save panašiu. Todėl kiekvienas bedievis džiaugiasi visais kitais sau lygiais bedieviais.

Jie nori visus, o jei tai negalima, bent kuo daugiausia tokius padaryti, tik, kaip visur žmonių tarpe, taip ir čia: vieni uoliau imasi savo darbo, kiti vos kruta. Šie tenkinasi, primesdami kartais savo dvylekį bedievystės tikslams, balsuodami rinkimuose už savo sėbrus, pagirdami progai esant ir nesant savo žmones, papeikdami, nors ir be pagrindo, kitaip nusistačiusius, pravardžiuodami davatkomis žmones, kuriems nė bedieviai nedrįsta nieko pikto prikišti, ir panašiais lengviau atliekamais dalykais. Kiti—jų daugumas — yra uolūs bedievystės apaštalai. Jie įmanytų visus atitraukti nuo Bažnyčios ir padaryti bedieviais. Tuo tikslu bedieviai stengiasi paimti į savo rankas vadovybę visose visuomeniškojo gyvenimo srityse: nori vesti mokyklas, kad ten nieko nebūtų kalbama apie Dievą, nebent prieš Jį; tuo būdu jau į jaunas vaikų širdis įskiepyti savo bedieviškas pažiūras. Trokšte trokšta būti siunčiami į seimus, kad galėtų leisti iš pamatų griaunančius tikybą ir Bažnyčią įstatymus, kuriais užtikrintų bedievybės viešpatavimą; stengiasi atsisėsti visose įtakingose vietose, kur geriau galėtų veikti savo pažiūromis žmones, ypač pavaldinius. Kam nepasiseka užimti aukštą vietą, tas vaidina kuklesnį vaidmenį, darydamas vakaruškas, paskaitas, mitingus —rinkdamas aplink save nežinančius kuo naudingu galėtų savo laiką užimti, nes tokius neišmanėlius

lengva yra veikti ir menkesnės rūšies bedieviui. Jie įsiskverbia visur į žmonių gyvenimą, lyg kokie vabzdžiai, ir nėra kažin kokie atėjūnai — svetimi žmonės, bet tikri mūsų piliečiai ir tautiečiai, artimiausieji kaimynai, kartais gentys bei giminės, su kuriais reikia vieną darbą dirbti, viename kambaryje gulėti, iš vieno dubens valgyti. **Ir žmogaus namiškiai bus jo neprieteliai** (Mat. 10, 36). Plaukia vilkai su avimis per šio gyvenimo bangotas jūres. **Štai, aš siunčiu jus, kaip avis tarp vilkų** (Mat 10, 16). Tokiais vilkais draskančiais Kristaus aveles ryškiausiai pasirodė dabar Meksikos bedieviai, kuriems pasisekė paimti į savo rankas civilinę valdžią. Krikščioniškajam pasauliui nesunku būtų suvaldyti tuos žmogžudžius. Bet tie, kurie turėtų galimybės tai įvykdyti, neturi užuojautos kankiniams. Tai negarbė šių laikų pasauliui.

Visos mūsų pastangos, kaipo Kristaus avelių turi būti nukreiptos į tai, kad neleistumėm tiems vilkams mus ir mūsų artimus sudraskyti ir praryti. Jie nori iš mūsų išplėšti tikėjimą ir Dievo malonę — didžiausius sielos turtus, atimti mums Kristaus sugrąžintą dangų ir tremti mus į pragarą. Tuo atžvilgiu bedieviai yra didžiausi mūsų nevydonai, nuo kurių turime gintis vien tik krikščioniškomis priemonėmis, neįsileisdami į savo širdį jų neapykantos ar, saugok Dieve, kokio keršto; nesiliaudami juos mylėti tikra krikščioniška meile. Mes, ir persekiojami, turime palikti ištikimi Kristaus mokiniai. Nes turime tai aiškiai pasakyta Evangelijoje: **Aš gi jums sakau: Mylėkite savo neprietelius gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus. Nes, jei jūs**

mylite tuos, kurie jus myli, kokį turite užmokesnį? Argi ir muitininkai tai nedaro (Mat. 5, 44—46)?

Ar mes galime džiaugtis tais gražiais žodžiais, jei jiems priešinasi mūsų elgimos? Visas jų gražumas tepasireiškia tada, kada jie yra įvykdyti mūsų gyvenime.

Vienas žydas socialistas—bedievis, kada aš jam pasakiau, jog Kristus mums įsakė visus mylėti kaip save, atsakė, socialistai labiau mylį kitus, negu save, nes užmušą kitų naudai kenksmingą jiems asmenį, nors patys turį užtat galvas padėti. Man pastebėjus, kad socialistai vienus myli, kitiems bombas meta: geri yra tiems, kurie jiems patinka, neapkenčia ir persekioja sau nepatinkamus, o Kristus mums įsakė visus —net priešus mylėti, — nuošaliai klausęs vyresnis žydas pasakė: Tai yra gili mintis, gili mintis...

Argi ta, net išmintingesnio žydo pripažinta, gili mintis paliks negyva ir kaipo užmušta krikščioniškoje visuomenėje, o tik atskiruose asmenyse težydės ir neš gausių vaisių? Kaip gražus būtų šiame pasaulyj gyvenimas, jei visi nors tą vieną Kristaus įsakymą įvykdytų! Dabar ir krikščionys kartais laiko net gaibingu pasielgimu prieš jį nusikalsti.

Bet Kristaus žodžiai yra aiškiai ir nedviprasmiškai pasakyti, kurių niekas neturi drįsti savotiškai aiškinti. Jis neįsako geru laikyti artimo piktą darbą. Pasibiaurėdami piktais darbais, turime saugotis neapykantos tų, kurie tuos darbus daro, bet reikia jų pasigailėti ir visomis doromis krikščioniškomis priemonėmis stengtis juos pataisyti. Turime tai daryti su didžiausia meile, nes turime reikalą su ligoniu doros atžvilgiu.

Tinkamiausias vaistas tos rūšies ligonims yra meilė.

Tiesa, gindamies nuo priešo, galime būti priversti pavartoti labai karčių priemonių, tik nenusikalsdami prieš meilę ir teisingumą. Užpultas galvažudžio, gali jį sužeist, jei neturi jokios kitos mažiau kenksmingos priemonės išgelbėti savo gyvybei. Bet ir tada negali įleisti į savo širdį neapykantos nei keršto, nes tie pikti jausmai nėra jokia priemonė išgelbėti savo gyvybei, tik pažemina žmogų ir sulygina su gyvuliais, nemokančiais save suvaldyti. Pikti palinkimai savaime veikia mumyse, nevaldydami jų, nebūsime dori žmonės. Ištverti artimo meilėje reikia ypatingų pastangų. Šv. Paulius labai gražiai piešia tą ištvermingą meilę: **Meilė yra kantri, maloninga. Meilė nepavydi, nesielgia sauvalingai, nesipučia. Ji yra nesididžiuojanti, neieško, kas jos yra, nesusierzina, neįtaria piktume, nesidžiaugia neteisybe, džiaugiasi gi tiesa; visa nukenčia, visa tiki, visako viliasi, visa pakelia** (Kor. 13, 4).

Meilė— tai karalienė, teisingumas—jos palydovas. Kur tik ta karalienė, čia ir jos palydovas. Jei katalikai mylės savo priešus, kaip Kristus įsakė, nekalbės ir nerašys prieš juos neteisybės. Iš tiesų, kam dar krauti ant tų vargšų neteisybių, kada jie turi taip daug savo tikrų nedorybių. Meilė sulaikys nuo skelbimo ir tikrųjų jų ydų, nebent būtų reikalas įspėti visuomenę ar atskirus asmenis, kuriems nežinojimas galėtų pakenkti. Šiuo atveju užtylėjimas būtų neišmintingas ir priešingas artimo meilei.

Meilė ir teisingumas yra tai paties Dievo duotas mums ginklas, su kuriuo mes tegalime kovoti ir nugalėti savo priešus. Jei mes kovojame su ginklu

paties Kristaus nurodytu, jis yra su mumis **ir štai Aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigai** (Mat. 28, 20). Bet, jei mes, nepasitikėdami Išganytoju pasirenkame ginklą pagal savo išmanymą, tuomet negalime viltis, kad Kristus būtų su mumis ir kovotų kartu su mūsų netikusiu ir nedoru ginklu.

Jei bedieviai daugiau laimėjo, negu mes, jei jie daugiau atitraukė Kristaus avelių nuo Dievo, negu mes pagrąžinome netikėlių į tikrą tikėjimą, tai dėl to, kad mūsų kovos būdas ne visai atitiko Kristaus mokslą. Stebuklus darė, kurie griežtai laikėsi to mokslo. Šv. Paulius buvo žydų ir pagonių persekiojamas, pagaliau šių nužudytas. Taip žiauriai elgėsi žydai su savo broliu, kuris. degdamas didžiausia meile, išsitarė: **Aš pats velyčiau būti atskirtas nuo Kristaus už savo brolius, kurie yra kūno mano gentys, kurie yra Izraelitai** (Rom. 9, 34). Štai kaip jis piešia savo kančias: **Daugiau pakėliau darbų, daugiau kalėjimų, kirčių be galo, buvau dažnai mirties pavojuose. Nuo žydų gavau penkis kartus po keturias dešimtis kirčių be vieno; tris kartus buvau rykštėmis plaktas, kartą akmenimis muštas... Dažnai pavojuose galvažudžių, pavojuose nuo vientaučių, pavojuose nuo pagonių, pavojuose miestuose, pavojuose tyruose, pavojuose ant jūros, pavojuose tarp netikrų brolių** (2 Kor. 11, 23—26). Taip elgėsi su apaštalu tie, kurie turėjo jį mylėti visa širdimi. Ir kas būtų buvę, jei jis būtų atsilyginęs savo priešams neapykanta bei kerštu, kaip dažnai mūsų žmonės daro,—ar būtų pagoniškasis pasaulis virtęs krikščionišku? Niekada. Šv. Paulius padarė tą didį pasaulyj stebuklą, išlaikydamas savo širdyje Kristaus įsakytą meilę, prie kurios ragino ir visus krikščionis: **Meilė tebūnie be veidmainystės. nekęskite piktо, laikykitės to, kas gera. Mylėkite kits kitą brolių meile. Pa-**

gerbimu kits kitą pralenkite.. Laiminkite tuos, kurie jus persekioja, laiminkite ir nekeikite. Džiaukitės su linksmaisiais, verkite su verkiančiais. Turėkite kits kitam vienokių jausmų; neieškokite aukštų dalykų, bet nusileiskite prie to, kas žema. Nelaikykite patys savęs išmintingais. Niekam piktumu už piktą neatsimokėkite... Jei gali būti, kiek nuo jūsų pareina, būkite taikoje su visais žmonėmis. Nekeršykite patys, mylimiausieji.. Nes yra parašyta: Mano kerštas; aš atlyginsiu, sako Viešpats. Taigi, jei tavo neprietelis alksta, papenėk jį; jei jis trokšta duok jam atsigerti. Nes tai darydamas, tu krausi žarijas ant jo galvos. Nesiduok apgalėti savęs piktumui, bet apgalėk piktą gerumui (Rom. 12, 9—21).

Gražūs tie apaštalo žodžiai—tas pat gražumas, kur ir Kristaus kalboje. Devyniolika amžių pasaulis gėris ir grožėjasi tais žodžiais; bet kas iš to, jei jų neįvykdo ir vis labiau jiems priešinasi. Kada gi pasaulis, save gelbėdamas, pasakys: Gana klaidžiojome ir gana turime patyrimo, kad, nesitaikindami prie Kristaus mokslo turime vargti ir skursti; gana turime proto, kad galėtumėm suprasti, jog niekada nepaklysime, vaikščiodami Dievo nurodytais keliais, — todėl, susigraudinę dėl savo nedoros praeities, pasiryžtame tvirtai laikytis savo dieviškojo Mokytojo mokslo ir nė mažiausiame dalyke nuo jo neatsitolinti? Kada pasaulis tai įvykdys, tada prasidės jo atnaujinimas ir atgijimas. Bet taip žmonėms nusistatyti yra reikalinga Dievo malonė, kurios mes visi turime karštai melsti.

Santykiai su rusais atsiskyrėliais.

Daug rusų yra bedievių. Bet apie bedievius mes jau pasakėme, vis tiek kokie jie būtų: lietuviai, lenkai, rusai, žydai ar dar kiti. Čia kalbėsime apie tikinčius

rusus, bet tikėjime klystančius ir sudarančius savo atskirą; ne Kristaus įsteigtą Bažnyčią. Rusų popai arba kunigai dėvi ir cerkvėje vilki ne tokius rūbus, kaip mūsų dvasininkija. Jų bažnytinės apegos irgi skiriasi nuo mūsųjų. Bet tai nieko nereiškia: rusai priėmė rytų apeigas. Mūsų katalikai rytuose tokius pat rūbus ir tas pačias apeigas turi, kaip rusai. Sv. Jozapatas, Polocko arkivyskupas, buvo tų apeigų. Ne ilgi plaukai ir barzda, ne rūbai ir apeigos atskyrė rusus nuo katalikų Bažnyčios, tik jų tikėjimas.

Rusai, kaip ir kiti rytų atsiskyrėliai, atsisako klausyti Papos, kaipo Šv. Petro įpėdinio ir nepaklusnumui teisinti savotiškai aiškina Kristaus žodžius, kuriais tas apaštalas daromas visos Bažnyčios galva. Vadinas, iškreipia Kristaus žodžius į savo pusę ir skelbia ne tai, ko Jis mokė, bet kuo jie galėtų teisintis savo užsispyrime. Be to, jie klaidingai moko apie patį Dievą, tvirtindami, kad Šventoji Dvasia nekylanti iš Sūnaus, tik iš vieno Tėvo; o katalikus, kurie savo bažnyčiose gieda Filioque—ir iš Sūnaus, norėdami pašiepti, vadina filioque. Nors rusai meldžiasi už mirusius, bet skaistyklos, arba čysčiaus, nepripažįsta. Mat, jie mano galį kai kuriuos ir iš pragaro išvaduoti. Švenčiausioji Panelė jų garbinama kaipo Skaisčiausioji ir Švenčiausioji Dievo Motina, bet jos Nekalto Prasidėjimo jie nepripažįsta, dėl to, kad katalikų Bažnyčia jų nesiklaususi tai paskelbė. Iš visų katalikų Bažnyčios pripažintų tikėjimo tiesų sunkiausia jiems yra priimti Papos neklaidingumą, nes tai priėmus reikėtų jo klausyti visuose kituose tikėjimo ir doros dalykuose.

Tuo tesiskiria rusai nuo mūsų katalikų, bet to gana, kad jų bažnyčia nebebūtų tikra Kristaus Bažnyčia, nes kur Petras, čia Bažnyčia. Kristaus Bažnyčia turi būti neklaidinga: kur nors viena klaida tikėjimo ar doros srity], ten negali būti Kristaus Bažnyčios. Tačiau, ne labai teatsitolinus rusų bažnyčiai nuo Kristaus mokslo, jiems lengva grįžti į katalikų Bažnyčią. Tą jų pagrįžimą į tikrąją Kristaus avidę mes turime jiems palengvinti, palaikydami su jais gerus malonius tikrai broliškus santykius.

Mūsų santykiai su rusais prieš didįjį karą buvo labai įtempti. Jų carų valdžia mus verste vertė išsižadėti katalikiškojo tikėjimo, o išpažinti jų klaidingąjį. Rusų dvasininkija ir šituo atžvilgiu buvo palankus civilinės valdžios įnagis. Matydami, kad mes jiems nieko gero negalime padaryti, o jie stengiasi iš mūsų išplėšti tą Dievo dovaną, per kurią esame amžinai laimingi, mes jų vengėme kiek įmanydami. Jie žiūrėjo į mus, kaipo į kokius maištininkus, ir nebuvo patenkinti tuo, kad mes atiduodavome, **kas ciesoriaus ciesoriui ir, kas Dievo Dievui**; bet reikalaudavo, kad atiduotumėm ciesoriui ir tai, kas Dievo.

Dabar tie nenormalūs santykiai mūsų tarpe išnyko: mes esame laisvi, ir rusai mūsų krašte yra laisvi. Mums belieka ištiesti vieni kitiems broliškas rankas ir sueiti į vieną Kristaus avidę.

Broliai Rusai, mūsų draugiškas linkėjimas yra, kad jūmyse pirmuosiuose įvyktų šie Kristaus žodžiai: **Aš turiu ir kitų avių, kurios ne iš šitos avidės; man reikia ir jos atvesti; jos klausys mano balso, ir taip bus viena avidė ir vienas ganytojas** (Jon. 10, 16).

Papų visada buvo didžiausis rūpestis pagrąžinti atsiskyrusias rytų bažnyčias į Kristaus avidę. Pius XI. tuo tikslu įsteigė Romoje Rytų Akademiją.

Iš rytų bažnyčios pusės irgi buvo gero noro žmonių. Konstantinopolio patriarkas Juozapas 1439 metais buvo pagrįžęs į katalikų Bažnyčią. Katalikai buvo ir sekantys du jo įpėdiniai bei ciesoriai Jonas VII Paleologas ir Konstantinas IX. Švenčiant bažnyčių susijungimo atsiminimą, katalikų priešai pakėlė maištą; atėjo turkai, užėmė Konstantinopolį ir politikos dėliai palaikė graikų bažnyčios atsiskyrimą nuo Romos.

Kijevo Metropolitas Ragoža 1595 metais su visa savo provincija grįžo į Katalikų Bažnyčią. Tą vienybę palaikė dar du metropolitai Pociejus bei Rutskis ir Polocko Arkivyskupas šv. Jozapatas. Deja, vietiniai ir apylinkių katalikai dėl kažin kokios ne visai krikščioniškos savo politikos nepasitiko jų su džiaugsmu ir meile ir nepriglaudė prie savo broliškos širdies, kaip tai reikėjo jiems padaryti, tik šaltai žiūrėjo, į grįžtančius savo brolius. Mes dvidešimtojo amžiaus katalikai turėtumėm geriau suprasti krikščioniškąją meilę ir ne tik su savo krašto rusais gyventi taikoje ir meilėje, bet nepamiršti tų vargšų kentančių ir žudomų už savo tikėjimą Bolševikijoj. Ne visi ten bedieviai: daug yra tikinčių, kurie galvas guldo už savo tikėjimą, spiečiasi į krikščioniškas draugijas. Šių yra atskirai jaunimo, atskirai mergelių. Jie yra geros valios žmonės: tiki esą tikroje bažnyčioje ir miršta už Kristų, kuris jų neapleis ir nepamirš, bet suteiks jiems reikalingos šviesos ir atves juos į savo avidę.

Mes, negalėdami dabar jų kitaip šelpti, turime pareikšti jiems savo širdingą, brolišką užuojautą ir melsti Dievą, kad kuo veikiausiai jie ir mes galėtume būti vienoje Kristaus avidėje.

Santykiai su protestantais.

Protestantas yra kiekvienas, kuris protestuoja prieš Katalikų Bažnyčią, ypač prieš jos regimąją galvą Šventąjį Tėvą. Jie yra įvairių rūšių ir įvairių spalvų, bet visus juos jungia neapykanta Katalikų Bažnyčios.

Protestantizmo tėvas buvo vienuolis Liuteris, sulaužęs Dievui padarytus įžadus. Jis statė savo klaidingą bažnyčią ant trijų pagrindinių klaidų. Pirma svarbiausi jo klaida buvo ta, kad Šventąjį Raštą laikė vieninteliu dieviškojo pareiškimo šaltiniu, kaip nežinodamas to, ką šv. Jonas, baigdamas savo Evangeliją, rašo: **Yra dar daug ir kitų dalykų, kuriuos Jėzus padarė. Jei kiekvienas iš jų būtų atskirai parašytas, tai manau,** (čia jau padauginančioje formoje sako) **kad ir visas pasaulis negalėtų sutalpinti visų knygų, kurios reiktų parašyti** (Jon. 21, 25).

Iš tiesų, kokia neišmintinga drąsa tvirtinti, kad visa ką Kristus kalbėjo ištisus trejus metus, tegali būti tose trumpose Evangelijose, kurias mes turime. Kristus pats nerašė ir apaštalams neįsakė rašyti, tik skelbti jo mokslą. Iš šių tik keturi, progai atsitikus, paaiškinti kokį dalyką, rašė laiškus. O kad ne visa rašė, ką kalbėjo, kas nori gali matyti antrojo šv. Jono laiško gale, kur pasakyta: **Daug turėdamas jums rašyti, nenorėjau tai daryti popieriu ir rašalu, nes turiu vilties, kad būsiu pas jus ir pasikalbėsiu burna į burną, kad jūsų džiaugsmas būtų pilnas.**

Ant to klaidingo tikybinio mokslo pagrindo savaime turėjo krautis galybės klaidų: visos Kristaus pareikštos tiesos, apie kurias nieko nebuvo rašyta, bet kurios buvo ar tai šventųjų tėvų raštuose ar gyvu žodžiu skelbiamos, turėjo būti išmestos iš protestantų mokslo; todėl jų mokslas nebeliko panašus į Kristaus mokslą.

Antra pagrindinė protestantų klaida buvo ir tebėra nepripažinimas, kad aiškinti Šventąjį Raštą gali įpėdinis šv. Petro, kuriam Kristus pasakė: **Tu esi Petras ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią ir pragaro vartai jos nenugalės** (Mat. 16, 18), kada pripažįsta tą teisę visiems, kurie neturi jokios pretensijos prie tos įpėdinystės. Tuo atveriami vartai daryti klaidoms paties Šventojo Rašto srityje, nes kiekvienas, atskyrus Katalikų Bažnyčią ir jos galvą, turi teisę aiškinti Šventąjį Raštą, kaip tinkamas. Tiesa, ir protestantai kėsinasi vieni kitus varžyti ir primesti vieni kitiems savo nuomonę. Bet tai daroma priešingai jų principams ir be jokio pagrindo.

Liuteris pagriebė sau išimtinai teisę ne tik aiškinti Šventąjį Raštą, bet ir daryti jame pataisas; kur jis manė esą reikalinga jo mokslui palaikyti. Išgirdęs papeikimą dėl įrašymo į Šventąjį Raštą žodžio „vienas“ — sola, allein, kur kalba, kad mus tikėjimas išgano, — jis pareiškė: Jei jūsų naujas papistas nori be reikalo rūpintis žodžiu „vienas“, tuoj atrėžk jam šiaip: Dr. Martinas Liuteris nori, kad taip būtų, ir sako: Papistas ir asilas yra tas pat. Taip noriu, taip įsakau, pagrindo vietoj tebūnie valia.

Šv. Jokūbo laiško, kur apaštalas moko, kad per vieną tikėjimą be gerų darbų mes negalime būti iš-

ganyti, nes toks tikėjimas yra miręs, Liuteris nebedrįso taisyti, tik pavadino jį šiaudiniu laišku.

Trečia pagrindinė klaida buvo keista nuomonė, kad dėl vieno antro Bažnyčios valdytojo nedoro pasielgimo keliolikos amžių laikotarpyje, nors jų daugumas buvo šventi žmonės, nebelikę pačios Kristaus Bažnyčios; ir jis — Liuteris turėjęs steigti naują bažnyčią. Neturint fakto, sunku būtų net įsivaizduoti, kad gali atsirasti sveiko proto žmonių, darančių tokias išvadas; bet Kristus pramatė, kad bus tokių, ir dėl to perspėjo: **Rašto žinovai ir parisiejai atsisėdo ant Mozės krasės. Taigi, visa, ką tik jie jums sako, laikykite ir darykite; bet nesielkite taip, kaip jie elgiasi** (*Mat.* 23, 2—3).

Tebūna kas negali būti, kad visi Bažnyčios valdytojai buvę nedori žmonės, ir tada ji paliktų šventa, kaip ir jos Įsteigėjas yra šventas. Pagaliau niekas neįrodys, kad ir tie papos, kurių privatiškame gyvenime galima atrasti nedoro pasielgimo, būtų kada nors kaipo Bažnyčios galvos mokę kitus nedoro elgimosi.

O Liuterio sekėjai turėtų atkreipti dėmesio į neužginčijamą istorišką faktą, kad jų bažnyčios įsteigėjas kartu su Melenchtonu, Buceru ir visais Hesijos pastoriais 1540 metais leido Hesijos landgrapui Pilypui vesti antrą pačią Margaritą von der Saal, gyvai tebesant pirmai žmonai. Mat, bijojo, kad Pilypas galėjo išsižadėti jų tikybos, jei jam nebūtų leista turėti kartu dvi pačias. Liuteris, tiesa, patarė, kad tos antrosios jungtuvės slapta įvyktų. Bet istorija savo laiku ir didesnius sekretus iškelia aikštėn. Jei Liuteris leido Hesijos Pilypui tai daryti, visi pastoriai gali sekti jo pavyzdžiu, leisdami visiems Pilypams ir ne Pilypams panašiai elgtis. Kam negana vienos žmonos,

tas gali vesti antrą — tik be iškilmių ir be triukšmo. Iš tiesų, nepaprasta laisvė duodama protestantų sekėjams.

Ne daug geresnį pamokymą randame Liuterio laiške į Melanchtoną, kuriam jis rašo: Būk nusidėjėlis ir stipriai nusidėk, bet tvirčiau pasitikėk ir džiaukis Kristuje.

Iš tų pamatinių klaidų dygo, kaip grybai kitos protestantizmo klaidos ir iš viso Kristaus mokslo jame beliko lyg kokios nuolupos. Iš septynių Kristaus sakramentų vieni protestantai pripažįsta du, kiti tik vieną krikštą. Yra ir tokių, kurie nė krikšto nelaiko sakramentu, tik apeiga, kuria įrašoma į protestantų bažnyčios narius. Štai dėl ko rusų grįžtančių į Katalikų Bažnyčią nebekrikštijame, o protestantus krikštijame sąlygiškai, nes rusų bažnyčia pripažįsta visus septynis sakramentus. Bet, kokios buvo nuomonės apie krikštą pastoris — ar jis krikštijo Kristaus krikštu, ar tik savo apeigas darė — to nežinome. Jei būtų tikrai žinoma, kad pastoris krikštą laiko Kristaus sakramentu, negalima būtų jo pakrikštytojo nė sąlygiškai krikštyti; gana jam išpažinti katalikų tikėjimą.

Atsitolinę nuo Kristaus mokslo ir nuo jo katalikiškosios Bažnyčios, protestantai su baisiu įniršimu ėmė neapkęsti katalikų, likusių ištikimais Kristaus mokslui ir Jo šventajai Bažnyčiai. Liuteris biauriausiais žodžiais koliojo katalikus, ypač Šventąjį Tėvą, vadindamas jį Antikristu (jo veika l. XXIV, psl. 38—52), Kristaus priešu ir velnio apaštalu (Wette M. Liuterio laiškai I. psl. 580).

Liuterio sekėjai ir įpėdiniai laikėsi tos pat taktikos: jie manė, kad, tik atvaizduojant katalikus biau-

riausiomis spalvomis, galima bus sulaikyti savuosius nuo grįžimo atgal į katalikų Bažnyčią. Jie mus vadina pagonimis; mes garbiną Dievo vietoje Švenčiausiąją Panelę, kitus šventuosius — net jų paveikslus ir statulas. Bet tai daroma, kad tamsūs žmonės priešingai nusistatytų prieš katalikus ir su paniekinimu į juos žiūrėtų, nes pastoriai nėra, tur būt, taip tamsūs žmonės, kad nežinotų, kokį skirtumą katalikai daro tarp garbinimo Dievo, šventųjų ir šių paveikslų. Ypač Liuteris, kurs buvo kunigas—vienuolis ir gavęs teologijos daktaro laipsnį, turėjo gerai žinoti, kad katalikai vieną Dievą tegarbina kaipo Dievą, kad Švenčiausią Panelę Mariją garbina kaipo žmogų, bet iš visų žmonių švenčiausią, kaipo Kristaus, o tuo pat ir Dievo Motiną, kaipo geriausią mūsų užtarėją pas Dievą; kad garbina šventuosius ne kaip dievus, tik kaip užsipelniusius pas Dievą ypatingą malonę ir kaip galingus pas Jį mūsų užtarėjus. Tas skirtumas išreikštas yra ir mūsų maldose: melsdamies į Dievą, sakome: pasigailėk mūsų; melsdamies į Švenčiausiąją Panelę, ar į kitus šventuosius, sakome: melskis už mus. Liuteris turėjo žinoti, kad mes, garbindami šventųjų paveikslus, negarbiname tos medžiagos, iš kurios yra padarytas paveikslas, bet garbiname tą, ką tas paveikslas atvaizduoja. Toks garbinimas ne stabmeldžių ir ne asilų darbas, bet išmintingam žmogui yra įgimtas: vaikai, atsitolindami nuo tėvų, pasiima su savim nors jų paveikslą ir pagarboje jį laiko, o jei kas išniekintų tą paveikslą, būtų lygiai įžeisti, kaip kad patį tėvą ar motiną kas išniekintų.

Bet ar tie šmeižtai, koliojimai ir paniekinimai gali užgesyti mūsų širdyse meilę tų, kurie taip nedo-

rai ir neteisingai su mumis elgiasi? Niekada. Nors jie dar pikčiau būtų prieš mus nusistatę, mes turime juos mylėti Kristaus dėliai ir geru už pikta atsilyginti pagal Evangeliją: **Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus, kad būtumėte vaikai jūsų Tėvo esančio danguje** (Mat. 5, 44—45).

Jei mes nemylėtumėm nors vieno žmogaus, tuokart nemylėtumėm nė paties Dievo, kurs mums įsako visus mylėti. **Jei kas sakytų: aš myliu Dievą ir nekęstų savo brolio, tas melagis** (Jon. 4, 20). Neturi būti pasaulyj tokio dalyko, kurs mus atskirtų nuo Dievo meilės. Tuo atžvilgiu mes turime būti nusistatę kaip šv. Paulius, kurs sakė: **Kas gi atskirs mus nuo Kristaus meilės? Ar vargas? Ar suspaudimas? Ar badas? Ar plikumas? Ar kalavijas? (Juk yra parašyta: dėl Tavęs esame žudomi visą dieną, laikomi piautinomis avimis). Bet visa tai mes nugalime dėl To, kurs mus mylėjo** (Rom. 8, 35—37).

Šiais laikais ir protestantų daugumas ima suprasti, kad koliojimas ir šmeižtas nėra tvirtas pagrindas, ant kurio jų tikyba galėtų ilgai laikytis: pragyvenome gana laiko, kuriuo katalikų elgesys galėjo aiškiai įrodyti, ko verti visi tie šlykštūs mūsų brolių protestantų prasimanymai.

Bet išauklėjimo didelė galybė: jis laiko savo spąstuose per ilgus amžius žmones, nenusimanančius esančius pagautus. Tik Dievo malonė, laimingos kokios aplinkybės ir žmogaus noras visai bešališkai ištirti dalyką ir ieškoti tiesos gali atidaryti jam akis ir parodyti, kad jis lig šiol buvo savo išauklėjimo nelaisvėje. Išauklėjimo verguvėj laikomi ne tik tamsūs, bet ir mokyti žmonės. Protestantų auklėjime yra du dalyku,

kurie juos kliudo pagrįžti į tikrąją Kristaus Bažnyčią: palaikymas klaidingos nuomonės apie katalikų tikėjimą ir niekuo nesivaržymas šiame gyvenime.

Vienų protestantų nuomonė apie mūsų tikėjimą yra mažiau, kitų labiau klaidinga, bet nerasime nė vieno, kurio būtų visai neklaidinga: kas buvo neklaidingos nuomonės, tas pagrįžo į katalikų Bažnyčią.

Kardinolas Wiseman savo garsiame veikale Fabiola labai vaizdžiai piešia pagonių nuomonę apie pirmuosius krikščionis. Antonio pirtyj didžiame viešame susirinkime iškilo kalba apie krikščionis. Kas tai yra tie krikščionys? klausia vienas kitą. Proculus kreipiasi į filosofą Calpurnių: Calpurniau, imk tą savo didžiąją knygą ir pasakyk mums, kas tai yra tie krikščionys. Calpurnius su visu filosofišku rimtumu sako: Buvo kaž-koks Simonas, kurs kartais vadindavosi Simonu Petru ir dar kitais kartais Simonu Magu, iš tikrųjų publikai matant pakilo aukštyn į orą; bet jo žavai sugedo, jis krito ir susilaužė abi kojas: dėl tos priežasties turėjo būti prikaltas prie kryžiaus galva žemyn. Pasakojo daug baisybių apie krikščionis tas filosofas, kurio klausydama publika traukė pečius ir garsiai reiškė savo didžiausį pasibiaurėjimą.

Kaip tas Romos filosofas pasakojo apie krikščionis, panašiai apie katalikus kalba protestantai, neigiamai nustatydami prieš mus savo klausytojus.

Teko pažinti vieną protestantę šveicarę tuo metu, kada ji mokės katalikų tikybos. Ji buvo labai nustebusi tuo, kad visai kitaip ją mokė apie katalikų tikėjimą, negu yra iš tikrųjų, kaip ji dabar pažino. Išpažinus katalikų tikėjimą, ji buvo taip maldinga, kad kas dieną priimdavo Švenčiausį Sakramentą.

Bet juk ne ji viena išimtinai buvo klaidingai mokoma apie katalikų tikėjimą; nors vienas mokytojas mažiau, kitas daugiau klaidų skelbia.

Man pasitaikė važiuoti iš Neapolio į Romą viename kupė su vienu protestantu, ką tik baigusiu mokslą — teisių daktaru ir kandidatu į diplomatus. Netoli Monte Cassino aš norėjau su juo atsisveikinti, pareikšdamas, kad čia išlipsiu aplankyti šv. Benedikto vienuolyno. Mano kelionės draugas atsakė, kad jis irgi norėtų kartu su manim apžiūrėti tą vienuolyną. Išlipome abudu. Nakvynę gavome pačiame vienuolyne. Ryt dieną, kada jau susipažinome su vienuolynu, ponas Daktaras štai ką pareiškė: Aš lig šiol buvau visai kitos nuomonės apie vienuolynus, negu esu šiandien: visa, ką aš esu skaitęs apie katalikų vienuolynus, neatitinka tikrenybės. Mane prašė priimti iš jo atminimui didelį bronzinį šv. Benedikto medalį.

Tas geros valios žmogus viena diena nusikratė užmestais jam auklėjimo prietarais apie katalikų vienuolynus ir labai buvo tuo patenkintas. Iš tiesų, nesunku yra nusikratyti ir visais prietarais, tik reikia geros valios; bet ta gera valia dažniausiai yra prislėgiama priešingų gyvenimo įpročių. Protestantai pasirūpino sudaryti sau labai patogią tikybą šiam gyvenimui, įsivaizduodami, kad tai visai nekenkia ir ateinančiam amžinam gyvenimui. Nereikia nei pasninko, nei išpažinties: nori pačią pakeisti -nesunku tai padaryti. O jei esi koks kunigaikštis gali ir dvi pačias kartu turėti. Nusidėk, pasitikėk ir džiaukis Kristuje. Esant tokioj laisvėj, nelengva yra norėti save varžyti ir ieškoti nelaisvės.

Išauklėjimas prietaruose ir įpratimas į laisvą niekuo nevaržantį gyvenimą sulaiko net mokytus ir gabius protestantus nuo ieškojimo tikybinės tiesos.

Atsižiūrint į tas sunkias aplinkybes, kuriose yra protestantai, iš atžvilgio tikybinės tiesos atradimo, mes turime dėti visas pastangas, kad, kiek tai nuo mūsų pareina, padėtumėm jiems pažinti ir pamilti tikrąją tiesą. Pasisekimą tuo atžvilgiu galime viltis turėti tik mylėdami juos, kaip savo brolius. Jie garbina tą patį Dievą kur ir mes ir tą patį mūsų Išganytoją Jėzų Kristų. Tiesa, jie negarbina mūsų didžiausios užtarėjos Švenčiausios Panelės ir kitų šventųjų mūsų dangiškųjų globėjų, su kuriais mes esame šventųjų draugystėje. Bet kaip tik dėl to turime stengtis vesti savo brolius protestantus į mūsų šventųjų draugystę. Koki tai nelaimė — taip dideliam tikinčiųjų į Kristų žmonių skaičiui būti pašalintam iš šventųjų draugystės!

Bet pasitikime Dievo malone ir galybe tiesos, kurios niekas negali amžinai paslėpti. Tiesa nemirtinga —jos niekas neužmuš — tik kuriam laikui galima ją pridengti. Mes matome, kad ji jau ima leisti savo spindulius iš po priedangos: protestantai sveikesnėmis akimis ima žiūrėti į katalikus ir jų Bažnyčią. Daug prietarų išblaškyta. Laikas, kurs savo darbą atlieka tiksliai ir sąžiningai, pašalins visus likusius prietarus ir nesusipratimus, išves tiesą iš po uždangos ir pasodins ją apleistame soste, kur ji pasirodys ne vienu antru spinduliu, bet pražibs visa savo šviesa, kuri sujungs protestantus su katalikais į vieną šventųjų draugiją. Nors negalime tikėtis, kad mes patys sulauktumėm tos laimės, nei įspėti, kurioj žmonijos kar-

toje tai įvyks, bet, kad įvyks tolimesnėje ateityj, negalima abejoti. Mes katalikai iš savo pusės turime daryti visa, kas galima, kad pasaulis kuo veikiausiai sulauktų tos laimingos valandos.

Santykiai su žydais.

Žydo vardas, kaip visur, taip ir pas mus nelaikomas pagarboje. Tačiau jo kilmė yra graži ir garbinga: iš dvylikos patriarko Jokūbo sūnų vienas vadinosi Jūda; tas vardas teko visoms jo kartoms. Mes, kaip ir slavai, nežinia dėl ko pasisavinome prancūzišką to vardo ištarmę. Prancūzai ištaria *j* kaip *ž*, o *u* tarp *i* ir *u*: iš judos pasidarė žydas. Judai Dievo buvo duotas pažadėjimas, kad iš jo kartos ateis Mesijas, arba pasaulio Išganytojas: **Ir tu, Betliejau, Jūdo žemė, anaiptol neesi mažiausi tarp vyresniųjų Jūdo vietų, nes iš tavęs kils vadas, kurs valdys mano tautą Izraelį.** (Mat. 2, 6).

Iš tos kartos gimė žydų karalius Dovidas, iš jos gimė ir Švenčiausioji Panelė, Kristaus Motina

Jei žydo vardas nebeturi pirmutinės savo garbės, tuo kalti patys žydai: neišdildomą dėmę užsitraukė jie ant savęs, pritardami savo vyresniesiems — kunigams ir pariziejams—nužudyti švenčiausį ir nekalčiausį savo Išganytoją, kurio ilgus amžius laukė; bet laukė, kad ateitų jų išvesti iš žmonių nelaisvės, o jis atėjo išvesti iš piktosios dvasios nelaisvės. Tą vieną kaltę tegalėjo Jame rasti, kad neatitiko jų iškreiptos ir klaidingos sąvokos apie Mesiją.

Padarę baisiausį nusižengimą, kurį žmogus per visus amžius tik vieną kartą tegalėjo padaryti, žydai, norėdami pasiteisinti, dėjo visas pastangas, kad at-

vaizduotų Kristų, kaipo didžiausį savo tautos nevydoną, kaipo žmogų, kuris iš tikrųjų turėjęs būti nužudytas. Vartojo visokių priemonių, kad visus atitolintų nuo Kristaus, kad niekas netikėtų į jį, kaip į Mesiją; nes kiekvieno tikėjimas Kristų esant Mesiją, būtų didis jų pasmerkimas. Todėl kiekvienas tikįs buvo jų žiauriai persekiojamas.

Tokiame nusistatyme visi žydai buvo stropiai auklėjami. Milijonai taip išauklėtų žydų išsiblaškė po visą pagonišką ir krikščionišką pasaulį. Tarp tokių atėjūnų ir krašto žmonių įvykdavo nemalonūs ir aštrūs susispyrimai, kurie dažnai baigdavosi arba dešimtimis tūkstančių žmonių išvarymu iš šio pasaulio, arba visų atėjūnų—iš krašto.

Nebuvo nei krikščioniško, nei pagoniško krašto, kur žydai dėl ko nors nebūtų buvę persekiojami. Savo politikos jie nemokėjo vesti su tokiu šaltu krauju, kaip moka vesti piniginius reikalus. Būdami karšto temperamento, Izraėlio sūnūs greit pakeldavo maištą prieš vietinę valdžią, neapgalvoję pirma, kokie bus to sukilimo išdaviniai. Tie išsišokimai išliejo daug semitiško kraujo. Beveik visur varžomi net persekiojami — kai kada ir neteisingai, — žydai visados jautėsi skriaudžiami ir buvo nepatenkinti. Noro nusikratyti tais varžymais jiems niekuomet nepristigo, bet, kada būdavo labai aišku, kad, jiems patiems pakėlus maištą, šis baigtųsi jų skerdynėmis, jie susižinodavo su vietiniais maištininkais ir juos palaikydavo.

Kada pagonys persekiodavo krikščionis, žydams tai patikdavo, išduodavo krikščionis pagonims ir neteisingai juos įskųsdavo.

Žydas pasirodo kartais nuolankus ir mandagus, bet tai daro dėl kokių nors savo sumetimų, ne viduje įsitikinęs: dvasioje jis save aukščiau stato už visus kitus nežydus. Tas diždiavimasis jam įgimtas iš senų senovės. Žydų tauta buvo ypatingai Dievo globojama ir parinkta tam, kad joje išsilaikytų tikras tikėjimas, iki ateis Išganytojas ir paskelbs savo dieviškąjį mokslą visam pasauliui. Kada pagonys kėsinosi išnaikinti jų tautą, Dievas stebuklingu būdu ją gelbėjo. Bet žydai ėmė klaidingai apie save manyti: jiems rodėsi, kad jie vieni tėra Dievo vaikai, o kiti nėra verti jais vadintis. Žydų ypatingos pasiuntinybės laikas pasibaigė: atėjo žadėtasis Išganytojas ir pareiškė, kad visi žmonės yra lygūs—visi Dievo vaikai—visi savo tarpe broliai; todėl visus reikia mylėti—ir žydą, ir samaritoną. Tuo žydų išdidumas buvo pasmerktas; už tat jie nužudė dieviškąjį Mokytoją ir nepriėmė Jo mokslo. Tas krikščioniškos meilės trūkumas neleidžia žydams pasiekti taip aukštą civilizacijos laipsnį, koks yra krikščionių pasiekiamas. Jei krikščionių tarpe pasitaiko negerbiančių kito žmogaus asmens, jie visus nustebina: juos laiko necivilizuotais barbarais. Gėda tam, kurs pareiškė nepagarbos kitam kokiam nors žmogui. Pas žydus tos gėdos nematoma. Pavyzdžiui tebūnie vienas iš mažiausių dalykėlių. Eina eile Izraėlio sūnūs ir dukterys, užimdami skersai visą šaligatvį ir neduoda tako priešais ateinantiems: tenulipa jie į nedailią ar purviną gatvę. O jei kas, čėdydamas kojas ir pasitikėdamas savo stipriais pečiais, pats sau daro taką, pavadinamas nemandagiu. Vadinas, žydai mano turį kažkokį titulą pasisavinti visą šaligatvį, nepalikdami kitam nė tiek, kiek jam būtinai reikia, kad ga-

lėtų praeiti. Toks jų elgesys rodo, kad jie kitų nelaiko sau lygiais—tikrais savo artimais—ir nemyli kaip save.

Iš atžvilgio į žydų teisingumą žmonės nėra apie juos geros nuomonės ir ne visai jais pasitiki. Užgautas kieno nors nepasitikėjimu, klausia: ar aš tau žydas? Kas nori pasakyti apie kokį žmogų, kad jis ne visai teisingas ir mėgsta apgaudinėti, sako: su juo reikia turėti reikalą, kaip su žydu.

Tačiau ir žydų tarpe yra visokių žmonių: gerų ir geresnių, piktų ir piktesnių—kaip visur pasaulyj. Kai kurie iš jų turi labai jautrią sielą, kuriai Kristaus mokslas padarė nemaža įtakos, nors jie patys to nenumano.

Dėl tokių žiaurių žmogžudysčių kaip Inmestare, kur žydai nužudė krikščionių vaiką, pririšę jį prie kryžiaus, negalime kaltinti visų žydų, kaip negalime kaltinti visų krikščionių, jei kas iš jų padaro lygiai žiaurias žmogžudybes. Negalima įrodyti, kad žydų ritualas reikalautų krikščionių kraujo, nors Voltaire kitaip tvirtino; bet tas žmogus yra daug ką tvirtinęs, kas niekada nebuvo ir nebus įrodyta. Talmude apie tai nėra nieko pasakyta, nors kai kurie yra kitos nuomonės. Negalime visų žydų kaltinti ir dėl kai kurių fanatikų hostijos išniekinimo.

Klaidingas būtų manymas, kad žydas negalįs būti geras — kad jis jau iš prigimties esąs nedoras. Žydas iš prigimties yra karštas ir kraštutinis žmogus: jei jis palinksta į pikta, nebrasi piktesnio žmogaus, jei pamilsta gera, tai visa savo siela ir energija. Gražių turime abiejų lėlyčių pavyzdžių.

Marija iš Magdalės ir Saulius iš Tarso buvo tikrai typiški žydai: ta garsi nusidėjėlė, šis garsus Kristaus persekiotojas; bet, kada jie pamilo Kristų, mylėjo jį visa savo karšta širdimi, visomis jėgomis ir visiškai jam atsidavė. Jų meilės garsai skamba per amžius pasaulyj, žadindami ir ragindami visus sekti taip gražiu pavyzdžiu. Iš tikrųjų, Šv. Marija Magdalena ir šv. Paulius apaštalas yra gražiausi krikščionijos idealai. Nekalbame apie Švenčiausiąją Panelę, nes ji nepaprastas žmogus ir nekaltai pradėta. Bet tas Kristaus apaštalų tuzinas ir jo pirmasis kankinys šv. Steponas buvo paprasti žmonės ir tikri žydai, o kaip gražus jų gyvenimas, koki šventa mirtis! Buvo tai žydai, ku rie pakrypo į gerąją pusę; buvo ir tokie, kur pasidavė į piktąją pusę—ir krypo į ją, kol pasiekė patį kraštą. Jūdas Iskarijotas, išrinktasis Kristaus apaštalas, pamilo pinigus ir taip prie jų prisirišo, jog už tris dešimtis sidabrinių išdavė savo dieviškąjį Mokytoją Jo priešams ir pasikorė [1]).

Kada žydas pareiškia norą būti pakrikštytas, paprastai yra įtariamas, kad tai daro dėl kokių nors žemiškų sumetimų. Tas įtarimas turi savo pagrindą, nes yra žydų, kurie be įsitikinimo, kaip kokios nusususios avys, ne pro duris įeina, bet pro langą įlenda į Kristaus avidę. Atsargumas, priimant žydus į Bažnyčią, yra reikalingas; bet, antra vertus, reikalingas yra atsargumas, kad nepagrįstu įtarimu neįžeistumėm geros valios žmonių. Visais amžiais buvo labai pavyz-

[1]) Vienas mano universiteto draugas lenkas sakė man, ši esanti jų nuomonė apie lietuvius: jei lietuvis nusisekė, yra geriausis žmogus, jei nenusisekė—pikčiausis. Kiek tame yra tiesos, tesprendžia kiti.

dingų krikščionių žydų—net tokių, kurie, kaipo krikščionys, pagarsėjo istorijoj ir pasaulinėje literatūroj.

Garsūs yra du broliai Ratisbonne Marija-Teodoras ir Marija-Alfonsas turtingo žydo bankierio sūnūs —abudu juristai advokatai. Įsitikinę, kad per Švenčiausiosios Panelės ypatingą užtarimą jie buvo Dievo malonės apšviesti ir pašaukti į Kristaus Bažnyčią, prie krikšto abudu priėmė jos vardą. Pavedę save ypatingai Dievo Motinos globai, įsteigė Jeruzalėje jos vardu kongregaciją tikslu šviesti savo brolius žydus ir gelbėti juos iš to amžiais įsigalėjusio apjakimo bei sukietėjimo. Gaila jiems buvo savo brolių, palikusių tamsybėje, iš kurios juos pačius Dievo malonė išvedė. Paaukojo visą savo turtą jiems gelbėti: įsteigė vienuolynų, įvairių mokyklų ir prieglaudų. Mirė abudu 1884 metais.

Tobulo krikščionies pavyzdį turime ir Pranciškaus-Marijos-Pauliaus Libermann'o asmenyj. Prieš krikštą jis vadinosi Jokūbu. Jo tėvas buvo rabinas. Jokūbas irgi buvo skiriamas rabinu ir mokėsi aukštojoje žydų mokykloje Metz'e. Jo vyresnysis brolis gydytojas Strassburg'e jau buvo krikščionis. Kada ir du jaunesnieji broliai buvo pakrikštyti Paryžiuj, Jokūbas ėmė abejoti, begu tėvų tikėjimas geras, metė žydų mokyklą ir išvyko į Paryžių, kur pateko mokyto vyro Drach'o globon. Po krikšto ištyręs save, pasiryžo stoti į dvasinį luomą, kad galėtų naudingiau veikti misijose. Pateko į garsią šv. Sulpicijaus kunigų seminariją, kur visus nustebino savo tikrai angelišku maldingumu, visiems buvo gražiausis pavyzdis. Jis taip pamilo kunigo pašaukimą visa savo karšta širdimi, jog sugebėjo ir kitiems įkvėpti tos meilės kartu su visišku pasiaukojimu taip šventam reikalui. Įsteigė

Nekaltos Švenčiausios Marijos Širdies kongregaciją, kurios tikslas buvo skelbti Kristaus mokslą juodiesiems Afrikos gyventojams—negrams. Mes matome, kad visi čia paminėtieji didvyriai—žydai ypatingai garbino Švenčiausiąją Panelę ir visi trys prie krikšto pasirinko jos vardą.

Kiek tas šventasis žmogus turėjo energijos ir ištvermės, tiek jis turėjo nugalėti kliūčių, vykydamas savo sumanymus. Bet jis niekad nenuilso, niekad nenusiminė, visumet sutikdavo su Dievo valia, gerai suprasdamas, kad ir tos kliūtys ne be Dievo valios jį vargina. Toki energija ir ištvermė stebėtina būtų ir geros sveikatos žmoguje, bet palaimintas Pranciškus-Marija-Paulius Libermann buvo labai menkos sveikatos ir mirė 1852 metais, gyvenęs vos 48 metus. **Trumpu laiku užbaigtas, jis pasiekė daug metų, nes jo siela patiko Dievui... bet miręs teisusis pasmerkia dar tebegyvenančius bedievius** (Išmin. 4, 13—16).

Po mirties Paryžiuje ėmė rūpintis pripažinimu Pranciškaus-Marijos-Pauliaus šventu. Pijus IX leido tai daryti ir Romoje; tuo pripažintas jam Palaimintojo titulas. Procesas pripažinti jį šventu dar nėpabaigtas.

Šitų trijų krikščionių — žydų gyvenime galima pastebėti kai kurių skirtumų, kurių priežastis yra asmenų temperamento ir gabumo skirtumai. Bet jų gyvenime yra vienas aiškus bendras bruožas — nuosakumas, kaipo išmintingos būtybės savotiškumas. Iš tiesų, reikia stebėtis, kaip gali išmintingas žmogus sutaikinti krikščionišką tikėjimą su pagonišku gyvenimu ir tai pats savyje. Tačiau pas mus perdėm tai daroma: vadinasi krikščionimi, gyvena kaip pagonis—ir tat ne kaip dorasis. Žiūrėk į jo popierius—krikščionis, žiūrėk į jo

gyvenimą—pagonis; nei šis, nei tas, kažkoks keistas hibridas. Žydai, priešinguose krikščionijai prietaruose išauklėti, vos tik išpažinę krikščionišką tikėjimą, geriau jį supranta, negu krikščionių tėvų vaikai, iš mažens krikščioniškai auklėjami.

Gaila, kad apjakimas trukdo milijonus žydų pažinti tiesą. Mes turime, kiek tai nuo mūsų pareina, padėti jiems nusikratyti tuo apjakimu. Priemonių tam turime maldą už juos ir palaikymą su jais gerų, iš krikščioniškos meilės kylančių, santykių. Geri santykiai suprantami tose ribose, kur negresia iš jų pusės mūsų sielai joks pavojus. Mes, Kristaus mokiniai, negalime nė truputį abejoti, kad kiekvienas žydas yra mūsų artimas, kurį turime mylėti, nors jis būtų mūsų priešas.

Būdami išmintingi, ir šitoje meilėje turime būti nuosakūs. Vadinas, jei mylime žydą krikščioniška meile, turime linkėti jam gera ir nedaryti nieko pikta: šelpti jį bėdoje, duoti gerų patarimų, neskriausti, nepaniekinti, nepajuokti ir nekaltinti jo tuo, kuo jis nėra kaltas.

Taip elgdamies, neturime manyti, kad mūsų elgesys yra kažkoks didvyriškas: taip turi elgtis kiekvienas paprastas krikščionis, nes tai ne patarimas, bet tikras Kristaus įsakymas. Bažnyčia, eidama Kristaus įsakymu, visumet gindavo žydus nuo skriaudimų ir persekiojimų, kaip matome Kaliksto II Patente: CONSTITUTIO JUDAEORUM; Aleksandro II Buloje irgi žydų reikalai ginami. Žydų užtarėjas buvo ir visuotinis Bažnyčios susirinkimas Laterane. Pagaliau šiais metais kovo 22 d. Šventasis Tėvas Pijus XI patvirtino kongregacijos dekretą, kuris pasmerkia neapykantą žydų, išsireiškiančią dabar paprastai vadiname

antisemitizme, nors kartu pasmerkiama ir susiorganizavusi Izraėlio Bičiulių draugija, kurios kalba ir veikimas neatatiko Bažnyčios ir šventųjų Tėvų minties, net priešinosi liturgikai.

Aiškus yra tuo atžvilgiu Kristaus ir Bažnyčios įsakymas, bet ne visi krikščionys nori jį aiškiai suprasti: yra net tokių, kurie mano, kad krikščionis turįs nekęsti žydų. Tuo labai pažeminamas krikščionio vardas. Žydai vėl, neatskirdami pačios Katalikų Bažnyčios nuo atskirų jos narių ar katalikiškų valstybių, skriaudas ir neteisingus persekiojimus iš šių pusės jai prikergia.

Istorija suteršta skriaudomis ir žiauriais kankinimais žydų. Valstybės, norėdamos juos prispausti, apkraudavo nepakeliamais mokesniais, kuriuos iš jų griežtai išreikalaudavo. Tuo juos doriškai gadindavo: žydas, negalėdamas išsimokėti, vertėsi visokiomis apgaulėmis, teisindamasis tuo, kad kitaip jis nebegalįs gyventi. Užėjo koks priešingas žydams ūpas, valstybė išvaro juos visus iš savo ribų. Kartais reikalaudavo iš žydų ar krikštytis, ar apleisti gyvenamąjį kraštą. Papos įspėdavo valdovus, kad jie neverstų žydų krikštytis. Priverčiamas krikštas yra išniekinimas sakramento. Be to iš išmintingo žmogaus daroma negyva mašina, kuri veikia taip, kaip kitas ją nustato ir nori, kad veiktų. Žmogus pats sąmoningai nusistato veikti—kitaip jo veiksmas nebūtų žmoniškas. Bažnyčia neleidžia krikštyti nė žydų vaikų iki septynerių metų amžiaus, esančių tėvų globoje, nebent būtų neabejotinai mirštąs vaikas. Tiesa, anais laikais Romoje gyvenantiems žydams buvo įsakyta kartą per savaitę klausyti krikščioniškojo mokslo, bet tai buvo daroma,

kaip įsakoma visiems mokytis vietinės istorijos, geografijos, kalbos—ir kad geros valios žmogus turėtų progos pažinti Kristaus mokslą bei palyginti jį su tais prietarais, kuriuose jis buvo auklėjamas. Bet niekas nebuvo verčiamas krikštytis be savo įsitikinimo.

Žydas laikomas kažkokiu nevydonu—visos žmonijos, ypač krikščionių priešu, kurį kaip kokį išdykusį vaiką protarpiais reikią nuplakti. Susiorganizavo kryžeivių armijos keliauti į rytus atimti iš turkų švento Jeruzalės miesto bei Kristaus Grabo ir nutaria, kad jų aštrūs ginklai turį būti pirma pamirkyti vietinių priešų—žydų kraujuje. Ir liejasi čiurkšliais žydų kraujas vien tik dėl to—kad tai žydų. Tokios didelės kryžeivių armijos nebeorganizuojamos, o žydus lupti tebėra noras. Jų skerdynes atlikti mėgina paprastos gaujos: muša pačius žydus ir naikina jų nuosavybę. Apie tinkamą nubaudimą kaltininkų ir apie atlyginimą padarytų skriaudų ne labai kas rūpinasi. Paprastai nėra jokio pagrindo tokiam neteisėtam karui. Paragina vienas kitą: eikim mušti žydų, ir pakankamai susirenka tos rūšies savanorių.

Nėra, sakysi, žydams mušti priežasties. Nėra,—bet, kas nori, lengvai gali ją surasti. Dingo nežinia kur krikščionio vaikas, ypač jei tai atsitiko apie žydų velykas,—tai, be abejonės, žydai jį nužudė ir suvartojo jo kraują savo macuose. Kilo kur nors užkrečiamos ligos,—gydytojai įspėja žmones, kad negertų nevirinto vandens. Vadinas, vanduo užnuodytas; iš to daroma išvada, kad žydai metę nuodų į šulinius. Vėl žydų kinkos dreba. Mesti ant žydų be jokio tikro pagrindo kad ir didžiausį nusikaltimą nelaikoma nusikaltimu prieš teisingumą.

Visa tai yra istoriški faktai, kurių žydai savo gyvenime prityrė, ir kurie turėjo jiems doringumo atžvilgiu didelės neigiamos įtakos. Žydai per savo karštą temperamentą buvo labai susijaudinę dėl tų skriaudų. Jie neseka Kristaus mokslu, kuris įsako, kad nereikia keršyti, kad reikia už pikta geru atsilyginti, mylėti ir priešus. Ta krikščionių neapykanta, kurioje jie buvo auklėjami, padidėjo ir sustiprėjo; jie ieškojo tik progos atkeršyti krikščionims už padarytas skriaudas ir dar labiau įsistiprino savo apjakime Kristaus ir Bažnyčios atžvilgiu. Net maži žydų vaikai skersomis akimis žiūri į krikščionis.

Bet mes, Kristaus mokiniai, turime sekti Jo mokslu ir mylėti žydus, kaipo savo artimus, nors jie ir piktai būtų prieš mus nusistatę. Jie yra lygūs mums ir tuo atžvilgiu, kad Kristus lygiai juos atpirko, kaip ir mus. Jie dabar tuo atpirkimu nesinaudoja, bet kiekvienoje valandoje turi teisę naudotis ir eiti į dangų drauge su mumis. Jeigu iš žydų maža kas Kristaus malone tesinaudojo, tuo kalti ir krikščionys, kurie turėdami taip gražų krikščionišką mokslą, ne vienu atžvilgiu pikčiau elgiasi negu žydai ir dėl to atstumia juos nuo krikščionijos.

Santykiai su pagonimis.

Ne sant mūsų krašte pagonių, neturime betarpiškų santykių su jais. Bet Bažnyčia turi betarpiškų santykių su visais pagoniškais kraštais. Mes, kaipo jos nariai turime santykių su pagonimis, tarpininkaujant Bažnyčiai. Pagonis yra mūsų artimas, kaip ir visi kiti žmonės. Mes turime jį mylėti, kaip save,

ir linkėti jam viso gera, ypač amžinos laimės—kartu su mumis amžinai linksmintis ir džiaugtis dangaus karalystėje. Už juos išganytojas lygiai, kaip ir už mus, mirė ant kryžiaus. Jeigu ne ypatinga Dievo apvaizda ir malonė, mes dar būtume tebesą pagonys. Anksčiau išvesti iš pagoniškos tamsybės į krikščioniškąją šviesą, mes negalime abejingai žiūrėti į tiek milijonų mūsų artimų tebežūstančių toje tamsybėje.

Bažnyčia deda visas pastangas, kad įvykdytų Kristaus įsakymą: **Eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui** (Mor. 16, 15). Tuo tikslu siunčiami uolūs bei mokyti žmonės į visus pagoniškus kraštus mokyti ir šviesti pagonių, steigti mokyklų, prieglaudų, statyti bažnyčių naujiems krikščionims. Tam įvykdyti reikia daug lėšų, kurios surenkamos iš katalikų.

Dabartinis Šventasis Tėvas Pijus XI ragina steigti visame katalikiškame pasaulyj misijų draugijų ir daryti rinkliavų, kad katalikų misijos galėtų naudingai ir sėkmingai veikti. Nuo sėkmingo ir naudingo misijų veikimo pareina daugelio žmonių išganymas. Misijų šelpimas yra geriausiasis gailestingasis darbas. Jeigu mes savo aukomis nors vieną pagonį padarytume krikščioniu, jeigu nors vieną įvestume į dangaus karalystę, kaip jis būtų mums amžinai dėkingas—ir kokių didelių nuopelnų mes turėtume pas Dievą!

Pagonys daug geresni yra už mūsų bedievius atkritėlius, kurie buvo pašvęsti Kristaus malone, apšviesti jo mokslu, auklėjami jo Bažnyčioje, o patys savo pikta valia išsižadėjo Dievo, neigdami patį jo buvimą. Pagonys nepriėjo dar prie tokio kraštutinio apjakimo, kaip bedieviai: jie neneigia Dievo buvimo, išmano bent tiek, kad turi būti aukščiausioji būtybė, tik

negali pažinti ir atrasti. Jie niekuomet nebuvo pašvęsti Dievo malone, niekad nebuvo girdėję apie pasaulio Išganytoją ir Jo mokslą. Pagonys nebuvo Bažnyčios nariai, ji jų neauklėjo. Jie buvo savo tėvų ir protėvių pagoniškai auklėjami; todėl jiems sunku yra be kitų pagalbos nusikratyti pagoniškais prietarais.

Jei mes dabar jų negelbėtume, jie turėtų teisę skųstis aname gyvenime: Dėlko jūs, laimingesneji mūsų broliai, būdami Dievo ypatingai mylimi ir jo šviesa apšviesti nesuteikėte mums tos šviesos, kuri veda į amžiną laimę? ar tai padarėte šykštumo, ar nerangumo, ar didelio meilės trūkumo dėliai — mums vis tiek: mes pasiliekame amžinai nelaimingi!

TURINYS.

I Dalis—Kristaus Bažnyčia.

II Dalis — Santykiai su nekatalikais.

Kaina 1 litas.

Kiti autoriaus raštai:

Apie Tikėjimą . . . . . . 3 lit. 60 c.

Mišių Auka. . . . . . . 20 c.

Moterystės nesuardomybė. 1 lit.

Socialistų sumanymai . . 60 c.

